

Mellem hjælp og venskab

En praksisteoretisk undersøgelse af relationer i Røde Kors Venner

Et samarbejde med Reyði
Krossur Føroyar

Siri í Ólavsstovu Davidsen
10. Semester
Anslag: 154712
Vejleder: Lars Skov Henriksen
28-05-2025

Indholdsfortegnelse

Resume	4
1. Indledning	5
2. Problemfelt.....	6
2.1 Integration	6
2.2 Den færøske kontekst.....	7
2.3 Det færøske civilsamfund	9
2.4 Integrationspotentiale i civilsamfundet	11
2.5 Sociale systemer	13
3. Problemstilling.....	14
4. Casestudiet	15
4.1 Hvad er det en case på?	16
4.2 Røde Kors Venner som case.....	17
5. Praksisteoretisk blik.....	18
6. Metodiske overvejelser.....	21
6.1 Udvalgelseskriterier og rekruttering	21
6.2 Semistruktureret interview	22
6.3 Interviewsituationen og etiske overvejelser	23
6.4 Abduktiv tilgang	25
7. Teori.....	25
7.1 Habitus.....	25
7.2 Følelssociologi.....	26
7.2.1 Arlie Hochschild – følelsesregler og følelsesarbejde.....	27
7.2.2 Sympatiøkonomi.....	28
8. Analysestrategi.....	30
9. Analyse.....	31
9.1 Motivationer.....	31
9.2 Analytiske sociale domæner – venskabet som adgang	33
9.2.1 Sprog og kommunikation	33
9.2.2 Kultur.....	36
9.2.3 Sociale netværk og familie.....	37

9.2.4 Praktisk hjælp og hverdagslivet	40
9.3 Modstridende følelser og roller i venskabet	41
9.4 Relationsudvikling og fremtiden	46
10. Diskussion.....	50
10.1 De frivillige rammer	55
11. Konklusion	56
Litteraturliste:.....	58

Resume

This thesis examines integration as a relatively new phenomenon in the Faroe Islands and the role civil society can play in this process. The thesis focuses on an integration initiative from Red Cross, called *The Red Cross Buddy Program*, where people with a refugee or immigrant background are matched with a local volunteer buddy or friendship family. Through 12 qualitative interviews with 6 buddy pairs, the thesis explores the friendship between Ukrainian refugees and local Faroese volunteers as a social practice. The study draws upon theories of emotional labour, sympathy economy, and habitus to investigate the emotional dynamics and asymmetries present in the relationships. The findings show that while some buddy relations evolve into mutual friendships, others remain more instrumental or emotionally uneven yet still provide important social support and access to cultural, linguistic, and social domains that are often difficult for newcomers to get access to in the Faroese Islands. The analysis highlights how the close and overlapping social structures in the Faroe Islands influence the expectations and boundaries of the buddy relationship. It demonstrates how the overlap of private, social, and voluntary roles creates both opportunities and challenges for participants. While the volunteer can act as a bridge into Faroese society, this position can also produce emotional strain and uncertainty in role expectations. Simultaneously, the Ukrainian participants often express gratitude and positivity, which is related to a social obligation to appear thankful in asymmetrical relationships. The study argues that the Red Cross Buddy Program functions as a social practice where integration does not occur as a set outcome, but rather as an ongoing and relational process embedded in everyday life. Through emotional involvement and shared participation, the buddy relationship creates potential for belonging, mutual learning, and access to otherwise closed social networks in the Faroese society. The thesis contributes to a more nuanced understanding of integration by showing how it is shaped not only by institutional frameworks, but in personal relationships facilitated by an organization.

1. Indledning

Rundt omkring i verden ses der et stigende antal mennesker, der krydser landegrænser på grund af krig, fattigdom, klimaforandringer eller et ønske om bedre livsmuligheder. Disse globale migrationstendenser stiller særlige krav til modtagerlandene, og rejser spørgsmål om, hvordan samfund bedst kan tilpasse sig og navigere i denne udvikling. Denne globale tendens gør sig også gældende på Færøerne, hvor fokus på integration er vokset politisk og i befolkningen. Dette er på grund af den stigende immigration der har været på Færøerne, hvor tallet af immigranter er vokset meget de seneste par år, fra 1,5% i 2010 til 5,5% i 2023 (KVF, 2024). Færøerne er et lille samfund, der ligger isoleret fra resten af det europæiske fastland, og traditionelt set, har det derfor været et meget homogent samfund, som i de seneste par år har været igennem store ændringer. Dette betyder, at samfundet også skal tilpasse sig denne ændring, og på Færøerne har der ikke været særlig meget regulering på integrationsområdet. I december 2024 blev den første integrationslov vedtaget på Færøerne, hvor formålet er at forbedre tilflytteres indgang i det færøske samfund (Løgmlaráðið, 2024). For små samfund som det færøske, hvor forbindelserne ofte er præget af familiære og tætte sociale netværk, kan det være vanskeligt for nytilkomne at finde sig til rette. Mange immigranter oplever således en følelse af eksklusion fra det sociale liv (Hayfield, 2024: 2). Disse dynamikker skaber et komplekst integrationslandskab, hvor samfundets eksisterende sociale normer udfordres af nye sociale realiteter.

Dette speciale ønsker derfor at undersøge en integrationsindsats i civilsamfundet på Færøerne. Specialet er et projektsamarbejde med Røde Kors og dykker ned i initiativet: *Reyða Kross Vinir* (Røde Kors Venner på dansk) som case. Røde Kors Venner (RKV), er en indsats hvor frivillige melder sig til at være venner med eller venskabsfamilie for immigranter eller flygtninge. Formålet er at støtte personer med begrænset tilknytning til det færøske samfund og sikre, at de får den bedst mulige start i landet. I denne indsats spiller de frivillige en central rolle, ikke kun fordi de har kendskab til sprog og kultur, men også fordi relationen kan give deltagerne adgang til sociale netværk. Specialet kommer til at have fokus på relationen mellem ukrainske flygtninge og frivillige, og hvordan denne opleves af aktørerne. Hvordan kan denne relation være med til at fremme integration blandt deltagere, men herunder også hvordan indsatsen faciliterer en særlig socialitet blandt aktørerne, og hvordan relationen udspiller sig i den frivillige organisatoriske kontekst. Eftersom Færøerne er et land med begrænset erfaring med immigration, samt et land, hvor der findes særlige kulturelle og sociale normer, så kommer det sociale møde i RKV til at blive analyseret i forhold til dette. I det følgende

problemfelt præsenteres konteksten for min case, hvor de forskellige elementer, der påvirker den, udfoldes.

2. Problemfelt

2.1 Integration

Integrationsbegrebet er blevet beskrevet som uklart og politisk ladet, og i dette afsnit, vil jeg derfor dykke ned i, hvordan begrebet integration skal forstås i specialet. Bredt defineret, så er integration den proces, der begynder, så snart en person ankommer til et nyt samfund og starter med at interagere med det modtagende samfund - dets befolkning, arbejdsmarked, institutioner, tjenester osv. (Garcés-Mascreñas & Penninx, 2016: 11). På Færøerne er integration et relativt nyt begreb, idet det færøske samfund indtil for nylig, ikke har haft samme behov for integrationsinitiativer som andre lande. På grund af dette, har der hellere ikke været særlig meget lovgivning, der skal være med til at anerkende eller støtte immigranter. og derfor er det svært at definere, hvilke integrationsstrategier og -politikker der har været mest fremtrædende i det færøske samfund (Hayfield, 2024: 2).

Integration af immigranter er et komplekst og multidimensionelt fænomen, og her er der i sociologien ofte fokus på tre overordnede dimensioner af integration: økonomisk, social og kulturel integration (Jørgensen, 2024: 34-35). Økonomisk integration handler om have samme adgang til arbejdsmarked, uddannelse og indkomst på samme måde som majoritetsbefolkningen, hvor kulturel integration handler om fælles normer, værdier og holdninger. Social integration relaterer til graden af kontakt og relationer mellem immigranter og majoritetsbefolkningen, hvilket kan opstå i fællesskaber, og i relationer på tværs af forskellige kulturer. Selvom disse dimensioner kan hænge sammen, så medfører integration i en dimension nødvendigvis ikke integration i de andre (Jørgensen, 2024: 35). Disse forskellige dimensioner, er der også fokus i det færøske integrationslovforslag, hvor der er fokus på, hvordan immigranter og flygtninge skal have mulighed for at bruge deres kvalifikationer og kompetencer, så de kan være selvforsørgende og deltage i det færøske samfund, på samme niveau som andre færinger. Dog anerkendes der i lovforslaget, at integration i høj grad også sker i de sociale bånd, der skabes mellem tilflyttere og færinger. Ligeledes bliver der også nævnt, at deltagelse i fritids-, kultur- og sportsaktiviteter bliver set som god måde at blive en del af sociale fællesskaber med andre færinger (Løgmálaráðið, 2024).

Dette viser, at integration ikke kun kan ske på arbejdsmarkedet eller i formelle institutioner, men i høj grad også gennem mere uformelle sociale relationer, der dannes mellem immigranter og medlemmer

af majoritetssamfundet i hverdagen. Udover de tre ovennævnte dimensioner, findes der også en mindre empirisk udforsket dimension, som relaterer sig til engagement i civilsamfundet (Jørgensen, 2024: 35). Denne integration forbindes ofte med et aktivt engagement i foreninger, og her kan man overveje, om det er aktiv deltagelse, når man som immigrant indgår i en venskabsrelation med en frivillig, hvor man selv modtager støtte. Her kan man også argumentere for, at RKV kan ses som form for social integration, idet det handler om at danne sociale relationer mellem immigranter og majoriteten. Her bliver det interessant at kigge på hvordan relationer mellem frivillige og immigranter kan fungere som et sted, hvor tilhørsforhold og trivsel kan opstå. Derfor anvender specialet ikke en bestemt definition af begrebet integration, men ser det som en åben og relationel proces, der kan indeholde aspekter af de økonomiske, kulturelle og sociale dimensioner, samt civilsamfunds dimensionen. Her kommer fokus ikke til at være på integration som et afgrænset mål, men mere på, hvordan forskellige aspekter af integration har mulighed for at opstå i sociale relationer der faciliteres af civilsamfundet.

2.2 Den færøske kontekst

Færøerne har de seneste år oplevet en stigende immigration, hvilket i høj grad skyldes landets stærke økonomi. Med en af verdens højeste BNP pr. indbygger skaber det omkringliggende hav optimale betingelser for fiskeri og landbrug, der udgør landets vigtigste erhverv, og hvor mange arbejdsmigranter finder arbejde (Government of The Faroe Islands, 2025; Harbo, 2017: 23). Arbejdsløsheden på Færøerne er historisk lav, og ligger på nuværende tidspunkt på 1,2%, hvilket har ført til en særlig regulering, der gør det lettere for færøske arbejdsgivere at rekruttere arbejdskraft fra lande uden for Norden (Hagstovan, 2025; Útlendingastovan, 2025). Hovedparten af de immigranter, der kommer til Færøerne, ankommer således for at arbejde, primært fra Østeuropa og Sydøstasien, men her er der også en andel, der kommer gennem familiesammenføring. Den politiske diskussion om integration blev yderligere aktualiseret i 2022, da Færøerne for første gang vedtog, at de skulle modtage flygtninge fra Ukraine (Portalurin, 2022). Her kommer ukrainske flygtninge til at udgøre målgruppen for specialet, idet det primært er denne målgruppe, der er en del af indsatsen på nuværende tidspunkt.

Denne stigende migration, der er på Færøerne, har ikke kun betydning for arbejdsmarkedet og økonomien, men spiller også en stor rolle i de sociale forhold. På Færøerne er befolkningen præget af homogenitet med traditionelle normer og værdier, hvor kulturen er blevet beskrevet som familiebaseret, børnecentreret og religiøs (Gaini, 2013: 45; Hayfield & Schug, 2019: 389). Disse

kvaliteter væver ind i hinanden på forskellige måder, hvor familien repræsenterer kapital i form af socialt netværk, men også som et sikkerhedsnet, hvor mange har beskrevet det at være en del af familien eller husholdningen som værende det samme som at tilhøre en social klasse (Gaini, 2013: 45-47). Dette står i kontrast til den generelle samfundsudvikling i den vestlige verden, hvor individualiseringens præg på familielivet, har gjort at familien ikke længere bliver set som en økonomisk nødvendighed (Perregaard, 2020: 21-22). Hvis man kommer udefra, og ikke har familie på Færøerne, så kan man antage, at det svært at opnå den samme form for sikkerhedsnet, som de indfødte færinger har adgang til. Dette kan gøre det sværere for tilflyttere at skabe relationer, da mange færinger er etablerede.

Den stærke kulturelle sammenhængskraft der eksisterer i familiekonstellationen, er også tæt forbundet med en særlig følelse af færøsk identitet, som har stået i et historisk og aktuelt spændingsforhold til Danmark. Den geografiske afstand til Danmark har været med til at intensivere en særlig færøsk identitet, som både manifesterer sig i stærke krav om selvstændighed og i en særlig kulturel identitet. Her spiller sproget en central rolle i denne identitet, og her er færinger blevet beskrevet som værende *evangeliske* omkring sproget, hvor alle diskussioner om selvstændighed, nationalitet og identitet ofte bliver koblet tilbage på sprogets betydning (Leonard, 2016: 60; Hayfield, 2024: 3, 5). Færøsk samfundsforsker Erika Hayfield, påpeger, at sproget er en afgørende faktor for immigranter, der forsøger at blive en del af det færøske samfund. Manglende sprogfærdigheder kan yderligere forstærke eksisterende barrierer og gøre det vanskeligere, at få adgang til arbejde og de stærke sociale netværk (Hayfield, 2024: 3-4). I hendes forskning påpeger hun yderligere at tilhørsforhold på Færøerne er stærkt forbundet med den relationelle indbyrdes forbundethed. Færinger er i samme familie, arbejder sammen, går i samme kirke og har børn i samme skoleklasse, samtidig med at de mødes i andre sociale sammenhænge. Folk er derfor forbundne gennem meget stærke og overlappende sociale netværk, hvor de varetager mange forskellige roller. I denne kontekst opstår en vis familiaritet og intimitet, som i en færøsk kontekst skaber social sammenhængskraft. Dog er denne sammenhængskraft ikke tilgængelig for alle. Immigranter, som ikke er en del af sociale eller familie netværk, bliver ikke set som en del af det færøske landskab af relationer (Hayfield, 2024: 5, 9-12). Her definerer Røde Kors, at RKV skal være med til at give flygtninge og immigranter mulighed for at få et socialt netværk, hvilket kan være med til, at de føler sig mere inkluderet i det sociale liv på Færøerne.

Til trods for mere traditionelle normer og værdier, så ses der også en stor ændring i det færøske samfund de seneste par år. I den offentlige og politiske debat har der været stigende fokus på etiske

problemstillinger, som homoseksuelles rettigheder, abortrettigheder og kulturel diversitet (Skorini et al., 2022: 92). Derfor kan man argumentere for, at der sker en ændring i det færøske samfund, hvor man forener de mere traditionelle leveformer med mere moderne postmaterialistiske værdier (Gaini, 2013: 45). Den stigende tilstedeværelse af mennesker med forskellige kulturelle baggrunde på Færøerne, har ligeledes betydning for, at samfundet bevæger sig fra at være homogent til at blive mere multikulturelt (Hayfield & Schug, 2019: 388). Dette skaber delte holdninger, da immigration kan være et polariserende emne. Denne splittelse påvirker ikke kun de politiske beslutninger om integration, men kan også have konsekvenser på mikroplan i det sociale samspil mellem færing og immigranter. Dette påvirker f.eks. immigranternes personlige oplevelser, og i Hayfields forskning påpeger mange immigranter, at sladder lægger stort pres på dem, hvor de føler, at de ikke kan lave fejl eller søge ud over det sædvanlige i frygt for at blive stemplet yderligere. Mange af dem påpeger også, at immigranter er dem, der bliver snakket om, men at de ikke får lov til at tale selv. Der hersker således en fremmedgørende diskurs omkring immigranter, som man kan argumentere for, bliver forstærket af, at man bor i tæt forbundet samfund, hvor folk taler meget sammen (Hayfield, 2024: 11).

Immigranter og flygtninge møder barrierer overalt, men Færøernes stærke netværk kan forstærke sociale udfordringer og skabe isolation, og derfor yderligere skabe et spændingsfelt mellem færing og immigranter. Initiativer som RKV kan spille en rolle i at facilitere et møde mellem disse to aktører og muligvis skabe en form for samhørighed, som kan hjælpe med at dæmpe nogle af de ekskluderende mekanismer, som immigranter og flygtninge ofte møder. I forhold til RKV kan man også undre sig over, om de normer og forestillinger der er om sociale fællesskaber, som skaber sammenhængskraft i det færøske samfund, også kan præge relationen mellem frivillig og tilflytter, og skabe en form for misforståelse eller skævhed i venskabet. Med dette udgangspunkt bliver det relevant at undersøge, hvordan disse relationer opleves og udfolder sig, også i forhold til den færøske kontekst, og hvilken rolle civilsamfundsaktører som Røde Kors spiller i at facilitere sociale møder på tværs af kulturelle baggrunde i den færøske kontekst.

2.3 Det færøske civilsamfund

Specialet undersøger en indsats i det færøske civilsamfund og derfor er det relevant at belyse civilsamfundets rolle i det færøske samfund, og dets betydning for sociale relationer og fællesskaber. Civilsamfundet dækker over netværk og sammenslutninger, som ikke er en del af staten, markedet eller familien (Henriksen, 2022: 87). Der findes endnu ingen forskning i civilsamfundet på Færøerne,

hvilket gør det vanskeligt at afdække specifikke tendenser og dynamikker der gør sig gældende. Civilsamfundet er dog tæt knyttet til samfundets strukturer (Henriksen, 2022: 87), og her deler Færøerne mange træk med de andre nordiske lande, som alle beskrives som havende stærke civilsamfund. Her ses blandt andet et aktivt foreningsliv med høj deltagelse i idrætsforeninger. Der findes også værdibaserede organisationer som LGBT+ Føroyar, og både pro- og anti-abortorganisationer. Specialet fokuserer på en indsats inden for det sociale frivillige område, og ifølge den færøske finanslov modtager omkring 15 sociale foreninger økonomisk støtte fra myndighederne (Fíggjarlógin, 2025). Dette peger på et alsidigt civilsamfund med foreninger indenfor både folkeoplysende, politiske og sociale formål.

Organisationer og foreninger er ofte afhængige af frivillige kræfter til at udføre arbejdet, og på Færøerne findes der ikke statistik over hvor mange der er frivillige, hvorfor de er frivillige eller indenfor hvilke sektorer de udfører det frivillige arbejde. Færøsk politiker Elsebeth Mercedes udtaler i en tale til den internationale dag for personer med handicap: *"Jeg mener egentlig, at vi kan sige, at det har været en tradition på Færøerne at udføre meget frivilligt arbejde. Vi ser det inden for sporten, i spejderbevægelsen, i religiøst arbejde og mange andre steder"* (MEGD, 2020). Idrætsforeninger udgør en central del af det aktive foreningsliv på Færøerne, og derudover har religiøse institutioner historisk spillet en vigtig rolle i det sociale frivillige arbejde, hvilket også afspejler religionens betydning i det færøske samfund. Social frivillighed bygger ofte på at drage omsorg til mennesker, man ikke har en forudgående forhold til. I et lille samfund som det færøske, hvor de sociale bånd og familierelationer er tætte, kan det have betydning for, hvordan frivilligt omsorgsarbejde organiseres og opleves. Ifølge Anders La Cour adskiller frivillig omsorg sig både fra professionel og privat omsorg, men den bærer stadig præg af det uformelle og relationelle (La Cour, 2014: 45-46). Det rejser spørgsmålet om, hvordan de stærke sociale netværk på Færøerne påvirker denne form for frivillighed. Måske betyder de tætte familieband, at omsorg primært ydes inden for de private relationer, hvilket kan begrænse lysten og motivationen for at udøve omsorg indenfor organisatoriske rammer. Her kan det også tænkes, at den stærke sociale forbundethed der eksisterer i det færøske samfund fremmer en generel hjælpsomhedsfølelse overfor ens lokalsamfund, og derfor også viljen til at støtte mennesker der er i sårbare positioner.

I Danmark har der i de seneste par år været fokus på civilsamfundet som en ressource til at løse velfærdsudfordringer, hvor den frivillige sektor skal fungere som løftestang for inklusions- og beskæftigelsesbestræbelser. I den offentlige debat har velfærdsstaten blandt andet peget på, at de standardiserede ydelser ikke er adækvate i forhold til individualiserede borgers differentierede

behov. Derfor vender stater ofte blikket over på frivillige sociale organisationer for at udvikle individualiserede og specialiserede løsninger til forskellige typer af sociale problemer (Henriksen, 2022: 97-98; Perregaard, 2020: 24-25). På Færøerne er det kommunerne, der varetager integrationsområdet, og integrationsloven specificerer ikke civilsamfundets rolle i denne proces. Debatten om civilsamfundets betydning for integration har ikke fyldt særlig meget på Færøerne. Der har generelt været meget lidt politisk involvering i integrationsindsatserne, hvilket vækker spørgsmål om, hvilken rolle civilsamfundet har haft i denne proces, og om det i praksis måske har haft et større ansvar end hvad der er blevet anerkendt i den offentlige og politiske debat. Dette kan understøttes af at sociale frivillige foreninger og organisationer indgår i finansloven (Fíggjarlógin, 2025). Samt har Røde Kors stået for meget af arbejdet med at få ukrainske flygtninge til Færøerne, hvor de har faciliteret ankomsten til Færøerne og har haft ansvar for asylcenteret (Reyði Krossur, 2022). Dette rejser spørgsmål om, hvor stor en rolle civilsamfundsorganisationer har i at løse sociale opgaver indenfor immigration og integration i det færøske samfund, og specielt også hvilken rolle frivillige kræfter har i denne proces.

2.4 Integrationspotentiale i civilsamfundet

Civilsamfundet anses ofte af forskere, politikere og offentlige myndigheder som en central hjørnesteen i samfundets demokratiske opbygning. Frivillige foreninger letter på den ene side adgangen til formelle politiske beslutninger, især for sårbare grupper i befolkningen, og på den anden side fungerer de som en arena for demokratisk læring og deltagelse (Mikkelsen, 2002: 1). Foreninger skaber rum, hvor mennesker med fælles interesser kan mødes på lige vilkår, og frivillige fællesskaber fremhæves ofte som ideelle kontekster for at udvikle relationer på tværs af sociale og kulturelle skel (Jørgensen, 2024: 20-21). Ifølge indflydelsesrige relationsteorier udvikles positive og meningsfulde relationer bedst, når mennesker med forskellige baggrunde mødes i miljøer, der fremmer ligeværdighed, fælles mål og samarbejde i fælles aktiviteter (Jørgensen, 2024: 21). Eksisterende forskning peger på, at immigranter og flygtninge, der engagerer sig aktivt i foreningslivet, ofte opnår større social integration og samhørighed med lokalsamfundet (Jørgensen, 2024: 18, 21). Disse studier fokuserer typisk på immigranter i den frivillige rolle, men samme mekanismer kan tænkes at gøre sig gældende i initiativer, som RKV, hvor immigranter er målgruppen for en indsats. Her kan man antage at RKV skaber rammer for, at frivillige og tilflyttere kan mødes i et ligeværdigt samspil, hvor sociale organisationer ofte beskriver, at de ikke gør noget for andre, men *sammen* med andre. Dette ideal om ligeværdigt samvær rummer dog en vis spænding, da den frivillige ofte har bedre adgang til ressourcer, og skal fungere som en form for støtte for flygtningen. Alligevel kan man argumentere

for, at dette ligestillingsprincip have indflydelse på, at immigranter får mulighed for at have en mere aktiv rolle i relationen, og i stedet for at være passive modtagere af hjælp, kan immigranter blive en del af et fælles projekt, hvor relationen udvikles i samspil med den frivillige. Dette kan skabe en mere gensidig interaktion, der kan adskille sig fra den mere formaliserede støtte, man typisk finder i offentlige institutioner eller på arbejdsmarkedet (Frederiksen & Levinsen, 2018; Perregaard, 2020: 54). Dette hænger tæt sammen med at der generelt findes en indgroet diskurs om at frivilligheden er særlig autentisk, hvilket ofte giver frivillige organisationer en særlig identitet, hvor de skal være med til at sikre menneskelige møder i en verden fuldt af sporadiske og overfladiske interaktioner. Frivilligheden har derfor en særlig idylliskhed og efterstræbelseværdighed, da den er forbundet med ægte følelser, der ofte går fortabt i det postmoderne samfund (Perregaard, 2020: 55; Altinget, 2022).

RKV på Færøerne er inspireret af det danske initiativ Venner Viser Vej, som også matcher flygtninge med frivillige i venskabsrelationer. En evaluering af indsatsen (2019-2022) viser, at venskaberne styrker flygtningenes sprogkundskaber, trivsel, kulturelle forståelse og oplevelser af mestring i hverdagen. Samtidig kommer de tættere på arbejdsmarkedet og offentlige instanser gennem den frivilliges viden og netværk. Dog er relationen ofte begrænset til selve venskabet, og der skabes sjældent yderligere forbindelse til den frivilliges netværk (Jensen et al., 2023: 5-11). Her kan man argumentere for, at relationsdannelse og venskaber mellem flygtninge og medlemmer fra majoritetsbefolkningen i en socialorganisatorisk kontekst, kan være med til understøtte integration i forskellige sociale domæner. Røde Kors Færøerne har ikke lavet opfølgning eller evaluering af RKV, hvilket efterlader en del spørgsmål til hvordan relationen udspiller sig. Man kan dog antage, at mange af de integrationsmål, som VVV opnår, også gør sig gældende i RKV, men her findes der en anden samfundsmæssig og socialorganisatorisk kontekst hvori den frivillige omsorg bliver udøvet. Dette sætter nogle spørgsmål til, hvordan sådan et venskab opleves af aktørerne i den færøske kontekst, hvilket kommer til at blive udforsket yderligere i specialet. Udover at kigge på, hvad udbyttet er for dem der deltager i venskabet, så kan man antage, at der også findes en særlig socialitet i relationen. Meningen med kommunikationen mellem den frivillige og flygtningen er at den skal udspille sig ansigt til ansigt over en længere periode, hvor den frivillige skal fungere som en slags mentor for flygtningen. Her handler mentorordninger nemlig i høj grad om at skabe grobund for den gode relation, en personlig, empatisk og gensidigt kompatibel forbindelse - snarere end at sikre et konkret resultat af relationen (Perregaard, 2020: 56). I specialet vil jeg derfor gerne undersøge venskabet som en social praksis, der udspiller sig i dilemmaer og ambivalenser i deltagernes og de frivilliges forhandlinger med hinanden. Her bliver relationen i høj grad set ud fra den frivillige organisatoriske

kontekst, hvilket ikke er et særlig udforsket felt på Færøerne. Anders La Cour påpeger at der i en dansk kontekst mangler kvalitativ forskning om frivillighed, hvor han igennem kvalitative studier af enkelte cases, hvor frivillighed udspiller sig, forsøger at sige noget mere konkret om den frivillige 'socialitet', der afhænger af den specifikke frivillige organisatoriske kontekst den udspiller sig i (La Cour, 2014: 18-19). Dette er også interessen i specialet, hvor man kan antage, at den udforskede frivillige omsorg og organisatoriske kontekst også bliver afhængig af den større samfundsmæssige udvikling og de overordnede rammer for integration på Færøerne. Sociale relationer og måden vi interagerer med hinanden på, formes af de normer og strukturerer der er indlejrede i os. Derfor kan man argumentere for, at den samfundsmæssige kontekst, har betydning for, hvordan vi opfatter og udlever sociale relationer, hvilket også antages gør sig gældende i relationerne mellem frivillige og flygtninge. Her kan den samfundsmæssige kontekst også have indflydelse på frivilligheden, som er ramme for interaktionerne mellem disse to aktører.

2.5 Sociale systemer

For at konkretisere de udfordringer, som flygtninge kan møde i det færøske samfund, kan det være relevant at anskue Røde Kors Venner gennem tre analytiske dimensioner: sprog, kultur og sociale netværk. Disse dimensioner kan give adgang til det sociale liv på Færøerne. Sproget fungerer ikke blot som et redskab til kommunikation, men som en adgang til deltagelse i sociale fællesskaber. Manglende sprogfærdigheder kan derfor medføre eksklusion fra både hverdagslige samtaler og mere strukturelle sammenhænge, hvilket for mange tilflyttere kan medføre en følelse af at stå udenfor det sociale liv. Kulturen på Færøerne er også præget af spændinger mellem traditionelle normer og mere moderne værdier (jf. afsnit 2.2). På den ene side eksisterer stærke normer funderet i religion, familie og lokalsamfund, mens der på den anden side ses tendenser til kulturel ændring. Dette kulturelle spændingsfelt kan være svært at forstå og navigere i for udefrakommende. Til sidst er der de sociale netværk, som på Færøerne ofte er præget af en stærk indbyrdes sammenhæng mellem sociale domæner, der i andre samfund er mere adskilte, såsom familie, arbejdsmarked, uddannelse og civilsamfund (jf. afsnit 2.2). Hvis man ser det i lyset af Niklas Luhmanns systemteori, argumenterer han for, at samfund bliver mere funktionelt differentierede, og dermed bliver forskellige systemer såsom politik, ret, økonomi, kunst og kærlighed mere løsrevet fra hinanden i det senmoderne samfund (Lyby, 2016: 80). Her kan man argumentere for, at der ikke findes en lige så stor systemdifferentiering i små samfund som det færøske. Dette kan udgøre en særlig barriere for dem, der står udenfor, fordi man kan antage at adgang til et system, kan give adgang til andre. Men samtidig kan man også argumentere for, at det indebærer et særligt integrationspotentiale, fordi hvis man først bliver lukket

ind i et system, så kan det åbne døre til flere. Dette rejser spørgsmålet, om RKV kan fungere som en form for brobygger ind i de sociale domæner, som kan være vanskelige at få adgang til, hvilket kommer til at blive undersøgt yderligere i specialet.

3. Problemstilling

I mit speciale vil jeg undersøge integration som et nyt fænomen på Færøerne, der ikke har fået meget politisk opmærksomhed, men som er blevet sat på dagsordenen med den stigende immigration, der har været på Færøerne de seneste par år. Specialet tager ikke udgangspunkt i en entydig definition af integration, men anskuer det som en proces, der kan finde sted i forskellige sociale domæner. Fokus er især på den form for integration, der kan opstå gennem sociale bånd og hverdagslige relationer mellem ukrainske flygtninge og færinger. Tidligere forskning viser, at immigranter generelt oplever eksklusion og vanskeligheder ved at få adgang til de stærke sociale netværk i det færøske samfund. Her kan civilsamfundet spille en vigtig rolle i at skabe rammer for at grupper kan mødes på tværs af sociale skel, og her kan RKV fungere som et initiativ, der kan åbne forskellige sociale domæner op for ukrainske flygtninge i det færøske samfund.

Mit speciale vil kigge på venskabet mellem frivillig og flygtning som en social praksis, som kan sige noget om hvad deltagere får ud af at have en frivillig ven, og hvordan det kan påvirke deres indgang i det færøske samfund, men også hvordan relationen kan være med til at åbne nye døre i samfundet. Eftersom Røde Kors Færøerne ikke har dokumenteret opfølgning med deltagere og frivillige, er der mange ubesvarede spørgsmål om, hvordan relationen udvikler sig, og hvilke dynamikker og problematikker der præger denne relation. Hertil vil jeg undersøge, hvordan den særlige sociale kontekst på Færøerne, der er stærkt præget af familiære forbindelser, kan påvirke disse relationer. Frivillige sociale relationer, som dem i RKV, bygger ofte på idéen om at engagere sig i mennesker, man ikke i forvejen har en relation til. Det kan enten stå i kontrast til eller måske spille sammen med færøske normer og forestillinger om fællesskab. Specialet vil derfor analysere flygtninges og frivilliges individuelle oplevelser i relationen, og hvordan disse påvirker deres hverdag og trivsel. Ved at undersøge både relationen i RKV og de organisatoriske rammer, der gør den mulig, vil jeg dykke ned i de praktiske og teoretiske spændingsfelter, der opstår i venskabet mellem frivillige og flygtninge. Specialet skal ikke blot give indblik i, hvordan integrationsarbejde konkret udfolder sig i RKV, men også undersøge, hvordan de sociale strukturer og normer, der præger det færøske samfund, kan sætte særlige betingelser for dette arbejde. Ved at tage udgangspunkt i deltagernes erfaringer og oplevelser søger specialet at belyse, hvordan integration har mulighed for at ske i sociale relationer.

Jeg vil kombinere deltagernes personlige oplevelser med en analyse af de kulturelle og strukturelle dynamikker, som relationerne er indlejret i. På den måde bliver venskaberne mellem frivillige og flygtninge ikke kun interessante i sig selv, men også som et indblik i, hvordan større sociale forandringer kan tage form. Dette har ledt til følgende problemformulering:

Hvordan udgør Røde Kors Venner en social praksis, der kan være med til understøtte integration af ukrainske flygtninge i det færøske samfund?

For at undersøge denne problemformulering yderligere stilles følgende forskningsspørgsmål, der skal belyse, hvordan relationen opleves og forhandles af deltagerne, hvordan den færøske kontekst spiller ind i oplevelser af relationen, og hvilke sociale domæner relationen kan åbne op for:

- Hvordan opleves og forhandles relationen mellem frivillig og flygtning?
- Hvilke muligheder og begrænsninger for deltagelse i forskellige sociale domæner opstår i relationen?
- Hvordan præger den færøske kontekst relationens udformning?

4. Casestudiet

Specialet anvender casestudiet som forskningsdesign, og i den mest simple forstand er en case den individuelle enhed, som man samler information fra. Dette kan være en instans, en hændelse eller en sammenslutning af noget - en person, en organisation, en begivenhed, en beslutning, en handling eller et sted (Flyvbjerg, 2020: 621-622). Casestudiet egner sig godt til at fremstille nuancerede, detaljerede og kontekstuelle beskrivelser af konkrete fænomener, hvilket er vigtigt for at nuancere forskningens indsigt i det givne fænomen og det bredere felt, som fænomenet udfolder sig i (Flyvbjerg, 2006: 223; Flyvbjerg, 2020: 622). Robert K. Yin definerer casestudiet som en måde at undersøge et aktuelt fænomen i dets virkelige kontekst, særligt når grænserne mellem fænomen og kontekst ikke altid er tydelige (Yin, 2003: 13). Dette understreger, at casestudiet er ideelt til at forstå hvordan sociale fænomener, udspiller sig i samspil med deres omgivelser, hvilket er centralt i dette speciale. Derfor kommer RKV at fungere som den empiriske case, hvor information indsamles fra. Her argumenterer Swanborn at cases kan foregå både på mikro-niveau, meso-niveau og makro-niveau (Miskovic, 2010: 618). RKV kan anskues som en case på meso-niveau, da det er en socialorganisatorisk indsats. Samtidig kan man argumentere for, at den også eksisterer på mikro-plan, hvor der opstår en personlig relation mellem to mennesker. Derfor vil jeg argumentere for, at den måde jeg anskuer casen, på mange måder betyder at mikro-, meso- og makro-niveauerne ikke betragtes som adskilte. Ved at

dykke ned i relationen mellem frivillig og flygtning kan analysen både sige noget om de individuelle aktører, den organisation, der faciliterer relationen, og de bredere samfundsmæssige strukturer på Færøerne. I tråd med dette påpeger Antoft og Salomonsen, at organisationer kan betragtes, som den ideelle kontekst at studere sociologiske fænomener, idet de rammesætter ”sociale handlinger” og ”identifikationsprocesser”, samtidig med at de afspejler det samfund, de indgår i (Antoft & Salomonsen 2012: 130). Dette er styrken ved casestudiet, hvor der opstår en dynamisk tilgang til at studere det udvalgte fænomen, såsom den særlige sociale praksis der opstår mellem frivillig og flygtning i en socialorganisatoriske kontekst, der også kan afspejle dynamikker der foregår i det omkringliggende samfund (Antoft & Salomonsen 2012: 130).

Udover at anskue casen på forskellige niveauer, så kan man også argumentere for, at casen bærer præg af et *embedded case study*-design, hvor den overordnede case, RKV, består af flere indlejrede analyseenheder, herunder de seks frivillig og flygtning matches, der er blevet interviewet. Dette er valgt på baggrund af et ønske om at interviewe begge parter i relationen, både den frivillige og den ukrainske flygtning, for at få indblik i casens helhed. Der eksisterer en omfattende forskningslitteratur om frivilligt arbejde og frivilliges motivation, men Anders La Cour pointerer, at modtagerne af frivillige indsatser ofte overses i forskningen. Dette kan føre til en forkert forståelse af, hvordan frivilligheden faktisk fungerer i mødet med dem, de er rettet mod (La Cour, 2014: 19-20). Yin fremhæver, at *embedded case*-studier er særligt nyttige, når man ønsker at forstå, hvordan et overordnet fænomen udspiller sig forskelligt i specifikke enheder, hvor venskaberne bliver set som disse forskellige enheder (Yin, 2003: 43-45). Ved at interviewe informanterne parvis, kan man opnå en form for metodisk triangulering og validering, hvor en relation undersøges fra to vinkler, hvilket betyder at sammenføringen af disse perspektiver kan fremlægge fælles oplevelser og uoverensstemmelser. Det giver en mere dybdegående forståelse af, hvordan relationen opleves og formes fra alle vinkler i venskabet.

4.1 Hvad er det en case på?

I specialet anskues Røde Kors Venner som en case på, hvordan civilsamfundsinitiativer kan facilitere venskaber mellem ukrainske flygtninge og færingar i en særlig kontekst. Initiativet analyseres som en særlig social praksis, hvor venskabet ikke kun handler om at give støtte og hjælpe, men som potentielt også kan åbne adgang til sociale domæner, som forskning ellers påpeger, kan være svære at få adgang til som udefrakommende i det færøske samfund. På Færøerne er samfundets struktur præget af overlappende relationer på tværs af arbejdsmarked, familie, fritid og lokalsamfund, og her

kan det at have en relation til en lokal, fungere som en nøgle til deltagelse i det sociale liv, og til trivsel i hverdagslivet generelt. RKV er således ikke kun interessant som et individuelt initiativ, men også som et analytisk vindue ind til de sociale dynamikker der præger inkluderende og ekskluderende mekanismer i små samfund som det færøske. Venskabet bliver en arena, der gør det muligt at undersøge, hvordan tilhørsforhold kan skabes og forhandles i et frivilligt venskab, og hvilke mekanismer der påvirker dette venskab. Dette gør RKV til en case, hvor mødet mellem to personer potentielt kan sige noget om makroforandringer og muligheder for social og strukturel integration, samt sige noget om hvordan den frivillige praksis udspiller sig i en bestemt organisatorisk og samfundsmæssig kontekst.

4.2 Røde Kors Venner som case

Røde Kors er den største humanitære organisation i verdenen med omkring 14 millioner frivillige fordelt i 192 lande. Røde Kors' formål er *"at beskytte liv og helbred og at sikre respekt for mennesket, samt at fremme gensidig forståelse, venskab, samarbejde og varig fred mellem alle folkeslag"* (Reyðikrossur, 2024). Røde Kors Færøerne blev grundlagt i 1926, og er den største frivillige organisation på Færøerne med over 400 frivillige rundt omkring i landet. Røde Kors har siden 2016 arbejdet med integrationsinitiativer, som startede på baggrund af den stigende migration, der har været på Færøerne de seneste par år. På nuværende tidspunkt er der fire indsats, der skal være med til at fremme venskaber og international forståelse på tværs af landegrænser og sikre en god integration for nye borgere på Færøerne. Røde Kors Venner startede i 2021 og skulle fungere som en slags besøgstjeneste, og netværk for nytilkomne familier og enkelte personer. Dette blev gjort på baggrund af udenlandsk forskning der viste at tilflyttere får en bedre indgang i samfundet, hvis de kan skabe sig et netværk. I tråd med at ukrainske flygtninge kom til Færøerne i marts 2022, så fik de alle sammen tilbuddet om at få en Røde Kors Ven (Reyðikrossur, 2023). I slutningen af 2024 var der i alt lavet 104 matches i RKV hvor 90% af disse er ukrainske flygtninge (Reyðikrossur, 2024).

Indsatsen er åben for alle tilflyttere over 18 år, uanset hvor længe man har været på Færøerne, og uanset hvilken opholdstilladelse man har. Eneste krav er at man føler behov for netværk eller hjælp til at komme ind i det færøske samfund. På nuværende tidspunkt har Røde Kors primært været i direkte kontakt med flygtninge for at tilbyde dem en Røde Kors Ven. Her sagde integrationskoordinatoren at det var omkring halvdelen, der takkede ja. Eftersom kvoten for ukrainske flygtninge er ved at være overskredet, så kommer der nok ikke så mange flere ukrainere til Færøerne længere, og derfor er Røde Kors også i gang med at nytænke initiativet i tråd med denne ændring

(Reyðikrossur, 2024). For at være frivillig i RKV, er der også krav om at man skal være 18 år, hvor Røde Kors tager en snak med dem der ønsker at være frivillige, for at se om det er egnede til denne rolle. I nogle tilfælde er de ikke i egnede til at møde mennesker i sårbare situationer, og så bliver de henvendt til andet frivilligt arbejde, der ikke kræver lige så mange sociale ressourcer. Her skal de frivillige også underskrive en aftale der omfavner fortrolighed og Røde Kors' retningslinjer, hvor de efter disse procedurer, er klar til at blive matchede med en tilflytter eller flygtning.

Det er primært frivillig koordinatoren der står for at matche, og her prøver de at matche frivillige og tilflyttere ud fra fælles interesserer, familieliv, uddannelsesbaggrund og alder, samt hvor i landet de bor. Det har dog vist sig at være vanskeligt at udføre i praksis, da der ikke er nok frivillige i forhold til efterspørgslen, særligt uden for Tórshavn, hvor det generelt er svært at rekruttere frivillige. Dette betyder, at nogle tilflyttere må vente længe på at få en ven, eller at de bliver matchet med en person, som de ikke har særligt meget tilfælles med (bilag 1). Når et match etableres, mødes de to parter første gang sammen med frivilligkoordinatoren. Her introduceres de for hinanden og taler om forventninger og muligheder. Til vejledning får de udleveret en brochure med idéer til aktiviteter, man kan lave sammen, samt inspiration til, hvordan man som frivillig kan støtte sin ven i alt fra praktisk hjælp til det at finde vej ind i lokalsamfundet. Udover står der også i brochuren, at man skal forventningsafstemme hvor ofte og hvor længe man skal ses, og at der forventes at den frivillige tager initiativ til at ses i starten. I udgangspunktet er den formelle relation i RKV færdig efter et år, og efter det kan begge parter i relationen, beslutte hvor ofte det vil ses, og hvor meget kontakt de vil have.

5. Praksisteoretisk blik

Ud fra min problemformulering, har jeg valgt et praksisteoretisk perspektiv, hvor venskabet mellem frivillig og flygtning ses som en social praksis. Et praksisteoretisk blik giver adgang til at undersøge hvordan integration kan blive til i praksis, og i mødet mellem mennesker. I dette afsnit vil jeg derfor præsentere overvejelserne bag mit valg af praksisteorien, og hvordan den kommer til at blive anvendt i specialet. Jeg har argumenteret for, at min case udspiller sig i en særlig social kontekst, og derfor er det vigtigt at anvende et perspektiv, der kan indfange samspillet mellem aktørers handlinger, og de sociale strukturer, som de indgår i. Dette gør det muligt at analysere hvordan venskabet i RKV ikke blot er et personligt forhold mellem to mennesker, men en social praksis, der kan præges af og udspille sig indenfor bestemte kulturelle og organisatoriske rammer. Mit brug af praksisteorien er inspireret af Natalie Perregaards Ph.d.-afhandling om Børns voksenvenner, hvor hun med et praksisteoretisk blik undersøger, hvordan samfundsmæssige forestillinger om barndom og familie former venskabet

mellem barn og voksen (Perregaard, 2020: 64). Ligesom i hendes studie interesserer jeg mig for, hvordan relationer i civilsamfundet udfolder sig i et konkret socialt og kulturelt landskab, men i mit tilfælde, er fokus på relationen mellem flygtning og frivillig og den særlige kontekst, som det færøske samfund udgør.

Den praksisteoretiske vending blev udviklet af Theodore Schatzki, hvor hans forståelse af praksisteorien kommer til at være udgangspunktet for specialet. Han argumenterede for at praksisser bør være centrum for forståelsen af social orden i samfundet (Schatzki, 2002: 3). Praksisteori er i udgangspunktet ikke en ny sociologisk teori, men nærmere en særlig læsning af forskellige teoretikere. Fundamentet for den praksisteoretiske tilgang kom fra forudgående sociologer, som prøvede at reformulere en klassisk opdeling mellem struktur og aktør. I praksisteori placeres det sociale i *performative processes*, hvilket understreger et fokus på den menneskelige handling. Her er det både strukturer, affekt og materialitet, som påvirker hvordan mennesker handler på. Derfor beskrives praksisteorien som havende en flad social ontologi, og ifølge Schatzki, så nægter praksisteorien fikserede niveauer eller hierarkier i det sociale liv (Schatzki 2019: 70; Perregaard, 2020: 65). Her opponerer praksisteorien at noget udelukkende skal være styret af individet eller af strukturer. I praksisteorien er formålet ikke blot at forklare aktørernes sociale aktivitet og processer på baggrund af faste regler, rutiner og institutioner, men i lige så høj grad at undersøge, hvordan aktiviteten skaber og omdanner en social orden (Buch, 2017: 40). I praksisteorien kan strukturer nemlig være sammenhængende med en praksis, hvilket også gør sig gældende i specialet, hvor jeg antager at den sociale og kulturelle kontekst på Færøerne, har en form for indflydelse på de sociale praksisser, der udspiller sig i RKV, men at de sociale praksisser der sker i RKV også kan have indflydelse på et mere overordnet niveau i det færøske samfund, idet de kan være med til at åbne sociale domæner op for ukrainske flygtninge.

Ifølge Schatzki bliver praksisser set som horisontale, i den forstand at de frasiger sig en top-down- eller bottom-up-kausaltet. Hvis man tilgår det sociale liv horisontalt, så betyder det ikke at det sociale liv er fladt (Schatzki 2019: 71; Perregaard, 2020: 65). Dette betyder ikke at praksisteorien antager at sociale realiteter ikke har niveauer, men nærmere et forslag om at sociale fænomener kan dele samme basale komposition eller grundstruktur, og her kan enkelte praksisser godt have niveauer eller hierarkier, men det er ikke på forhånd teoretisk antaget at de er der (Perregaard, 2020: 65-66). For at undgå et analytisk fokus på de magthierarkier der kan påvirke praksisser, foreslår Schatzki et fokus på praksissers grundstruktur, som udgøres af: ”*doings, sayings and understandings*” (Schatzki 2001; Perregaard, 2020: 66). Praksissen er det analytiske objekt, og skal ses som en indgang til at forstå det

sociale og den sociale meningsskabelse, og her har den praksisteoretiske tilgang den opfattelse at individer aldrig handler isoleret, og at agens kun kan forstås situeret, i et bestemt rum eller tidsrum. I praksisteorien ses individet som socialt handlende i interaktion med andre og materielle arrangementer på sociale felter, som skaber nye felter og dermed sociale ordener (Halkier & Jensen 2008: 60; Perregaard, 2020: 66). Selv om praksisteori sætter fokus på konkrete handlinger, er de enkelte individers mentalitet og sind, herunder både forskerens og informanternes, også vigtige for forståelsen af enhver praksis, da sindet er det mellemlid, hvorigennem praksisser bliver organiseret. Her er sindet ikke i sig selv et analyseobjekt, men er afgørende for erkendelsen af det sociale (Schatzki, 2002: 53-54; Perregaard, 2020: 66).

Specialet bruger Schatzkis forståelse af praksisser, og her mener han at man kan anskue menneskelivet som et stort flow af handlinger, hvor hver en handling erstattes af den næste. Ifølge Schatzki vil handlinger, som individet udfører intentionelt, være handlinger der giver mening for individet at udføre. Dette betegner han som ”praktisk forståelighed”. Dette kan lyde ensbetydende med logik og rationalitet, men her understreges det at det ikke behøver at være tilfældet (Perregaard, 2020: 67). Her afviger praktisk forståelighed især fra rationalitet og logik, når følelser, humør og håb hjælper med at bestemme, hvad det giver mening for individet at gøre (Schatzki 2002: 47, 50). Dette er også interessen i specialet, hvor den mening aktørerne skaber i relationen, relaterer til deres logik, men også i høj grad også til deres håb og følelser. Praksisser indebærer menneskelig aktivitet og handlinger, men her understreger Schatzki nemlig at praksisser indeholder en kontekst og en ramme for den menneskelige handling. Mennesker udfører altid fysiske handlinger i en bestemt sammenhæng, som påvirker disse handlinger.

Ifølge Schatzki har alle praksisser to overordnede dimensioner: aktivitet og organisering (Schatzki 2002: 46, 48). Disse dimensioner kommer til udtryk i Schatzkis overordnede definition af en praksis, som løst oversat fra engelsk er:

”En praksis er et sæt af handlinger og udsagn, der er organiseret af en samling af forståelser, et sæt regler og en teleoaffektiv struktur.” (Schatzki 2001: 53).

Schatzki bruger begreberne "handling" og "udsagn" til at beskrive kropslige handlinger og udsagn, som handler om de ting mennesker gør med deres krop, og de ord de ytrer (Schatzki 2002: 72). Forståelse refererer til en praktisk viden om, hvad, og hvordan man skal gøre noget. Regler dækker både eksplicite sproglige ytringer, der angiver, hvad der skal, kan og bør gøres, samt mere implicite principper, definitioner og instruktioner. Schatzki beskriver teleoaffektive strukturer som åbne

følelsesmæssige og normative orienteringer. Ifølge Schatzki adskiller praksisser sig fra hinanden gennem deres delelementer, nemlig forståelser, regler og følelsesmæssige orienteringer.

Praksisser indeholder forskellige delelementer, og ses som multirelationelle. Det betyder at de er organiserede af mange forskellige elementer, såsom kroppen, ritualer, udtalelser, forståelser, viden, engagement og ting, hvor alle disse fungerer i relation til hinanden. Det væsentlige er, at de forskellige ting, der organiserer en praksis, indgår på lige fod og er gensidigt afhængige af hinanden (Perregaard, 2020: 70; Halkier & Jensen 2008: 56). Her vil jeg bruge Schatzkis udlægning af praksisteorien, hvor Perregaard læser Schatzkis teori, som værende anvendelig til at belyse praksissers formål og hensigt hvilket han understreger i begrebet "teleoaffektiv struktur" (Perregaard, 2020: 70). Formålet med specialet er således at undersøge, hvordan relationen mellem frivillig og tilflytter kan forstås som en social praksis, en praksis, der udfoldes med en intention om, at begge parter får noget ud af samværet. Relationen betragtes som en meningsfuld og situeret proces, der rummer ritualer, forståelser og engagement, samt følelsesmæssige orienteringer, og som samtidig har en bredere betydning for deltagernes trivsel og tilhørsforhold.

6. Metodiske overvejelser

6.1 Udvælgelseskriterier og rekruttering

Fokus var på at rekruttere deltagere, der var i aktive venskaber, da jeg også ville se hvordan relationerne udvikler sig. Her kunne det også have været interessant at inddrage venskaber der var afsluttede, for at få indblik i hvilke mekanismer, der spiller ind, når venskaberne opløses. I praksis var dette dog svært, da min adgang til feltet var afhængig af Røde Kors og deres liste over aktive matches, hvilket begrænsede mulighederne for at kontakte deltagere fra afsluttede venskaber. Først sendte Røde Kors en mail ud til alle deltagere, hvor de informerede frivillige og deltagere om, at jeg ledte efter matches at interviewe, og at folk var velkomne til at kontakte mig, hvis de havde lyst til at deltage. Ud fra dette fik jeg ikke nogen henvendelser, og derfor begyndte Røde Kors at anbefale nogle deltagere, som jeg kunne skrive til, og som de vurderede kunne være interesserede i at medvirke. Dette kan have været med til at påvirke resultaterne, da de muligvis har valgt de deltagere, der har de bedste og mest positive historier. For at mindske denne risiko, skrev jeg også ud til tilfældige navne på listen, og da en del af de anbefalede ikke svarede, blev rekrutteringen mere tilfældig efterfølgende, hvilket man kan antage bidrager til lidt mere variation i empirien.

I forbindelse med rekrutteringen sendte jeg mails ud til matches der var på den liste, som Røde Kors havde faciliteret til mig. Da jeg i første omgang fik svært ved at komme i kontakt med frivillige og flygtninge, bad jeg om hjælp fra frivilligkoordinatoren, der har jævnligt kontakt med deltagerne. Her fungerede hun som en slags gatekeeper, der igennem hendes netværk kunne skaffe kontakt til flere informanter (Bryman, 2008: 409). Her var det specielt svært at få kontakt til de ukrainske flygtninge, hvor hun igennem Facebook og SMS nemt kunne kontakte dem, og spørge om de ville være med. Efter de havde sagt ja, gav hun deres informationer videre til mig, hvor vi så fik aftalt et tidspunkt for interviewet.

Jeg ville gerne have variation i informanterne, men eftersom det kun er ukrainske flygtninge, som er en del af indsatsen på nuværende tidspunkt, så blev det sværere end forventet. Det er primært kvinder, der flygter fra krigen, hvilket begrænser deltagerne i RKV til at være primært kvinder. Derudover er målgruppen der har en Røde Kors Ven primært ældre kvinder, hvilket også gjorde det svært at skaffe yngre informanter. Udover dette, har Røde Kors primært kvindelige frivillige, og de er som regel også lidt ældre, hvilket også gjorde det svært at diversificere de frivillige informanter. Så til trods for et ønske om større variation blandt deltagerne, blev udvælgelsen i høj grad præget af hvad der var tilgængeligt i feltet (Bryman, 2008: 458). Dette er vigtigt at være opmærksom på i specialet, idet det kan have indflydelse på, hvilke perspektiver og historier, der kommer frem i empirien.

6.2 Semistruktureret interview

Dette speciale anvender interview som forskningsmetode, hvor jeg søger at dykke ned i de frivilliges og deltagernes personlige oplevelser af og holdninger til relationen mellem dem, og deres egen rolle. Når man interviewer mennesker, så giver det adgang til personers oplevelse af deres egen livsverden, hvilket er målet med specialet, hvor aktørernes oplevelser af relationen mellem dem er i fokus (Tanggard & Brinkmann, 2020: 35). Målet med interviewstudiet er nemlig at komme så tæt som muligt på interviewpersonernes oplevelser, som i sidste ende skal formulere et kohærent og velinformeret tredjepersons-perspektiv på oplevelsen i en eventuel skriftlig rapport (Tanggard & Brinkmann, 2020: 35). Specialet tager udgangspunkt i den semistrukturerede interviewform, og her er der ofte fokus på, at man skal gøre klart hvad man vil undersøge, før man overvejer den bedst mulige måde at opnå denne viden. I en forståelse af genstanden, vil man ofte opnå et kendskab til relevante teorier. Derfor er teorier ikke uafhængige af metoden, og her har måden man undersøger et fænomen indflydelse på videns produktionen i et interviewstudie (Tanggard & Brinkmann, 2020: 42). I specialet er jeg interesseret i at undersøge en civilsamfunds integrationsindsats i det færøske

samfund, og derfor har jeg i problemfeltet introduceret de forskellige elementer såsom integration, det civile samfund, og de færøske rammer som danner kontekst for dette. Her har jeg argumenteret for at kigge på RKV som en social praksis, der rummer en særlig socialitet, og derfor er interviewet udført med en praksisteoretisk linse, hvor relationen mellem de to aktører bliver set som en social praksis, der kan indeholde forskellige håb, ritualer, følelser, intentioner og forventninger. Derfor er interviewguiden også udviklet ud fra dette perspektiv, og her har jeg i interviewguiden forsøgt at spørge ind til praksis: Hvad aktørerne laver i relationen, handlinger og aktiviteter, men også hvad de føler, forventer, forstår og hvordan de oplever betydningen af denne relation både i deres eget liv, men også ud fra et bredere perspektiv. Jeg har stillet mange af de samme spørgsmål til ukrainerne og de frivillige for at belyse relationen fra begge sider, og hvordan praksissen forhandles mellem aktørerne, der indgår i den. Ved at spørge begge parter ind til mere hverdagslige interaktioner i relationen, personlige erfaringer, og bredere samfundsrammer, har jeg prøvet at indfange praksissens helhed, hvor ingen enkelt del af praksissen står over de andre, men hvor alle elementer i en praksis indgår på samme niveau (jf. afsnit 5). Før interviewene havde jeg også antagelser om at venskabspraksissen kunne åbne op for sociale netværk og domæner, og derfor lavede jeg også nogle spørgsmål, der kunne indfange dette. Her er der f.eks. spurgt ind til om deltagerne har lært andre mennesker at kende igennem den frivillige, og om der er noget særligt, som de har fået hjælp til eller har lært igennem deres ven (jf. bilag 2). Interviewguides kan findes i bilag 2 og bilag 3.

Alle 12 udførte interviews blev lydoptagede, hvor de så senere hen er blevet transskriberede. I transskriptionerne har jeg valgt at anonymisere alle informanterne, samt ændre navnet på de mennesker og de steder de nævner i interviewet for at sikre anonymisering. Listen over informanter findes i bilag 16.

6.3 Interviewsituationen og etiske overvejelser

I interviewsituationen prøvede jeg at være opmærksom på den konkrete interviewsituation samt min egen rolle som forsker, og hvordan dette kan have betydning for dataindsamlingen. Eftersom en del af mine informanter ikke snakkede færøsk eller engelsk, fik jeg adgang til en tolk, som Røde Kors selv bruger i deres kontakt med ukrainske flygtninge. Jeg interviewede fire informanter med tolk, hvor de to resterende var på engelsk. Generelt oplevede jeg at sprogbarrieren var vanskelig, og havde indflydelse på den data jeg fik (Plumridge et al, 2012: 190). Jeg lavede en introduktion med tolken, hvor jeg gjorde det tydeligt, at hun skulle oversætte hvad informanterne sagde direkte, og ikke gengive med hendes egne ord, hvad der blev sagt. Derudover før hvert interview blev informanterne

informeret om, at de skulle snakke i korte sætninger, så tolken kunne følge med i oversættelsen. Dette oplevede jeg gjorde samtalen mindre flydende, og her kunne jeg også mærke at nogle nuancer gik tabt. Generelt oplevede jeg, at denne form for interview skabte en lidt skæv dynamik i samtalen, hvilket gjorde, at jeg fik en oplevelse af, at ikke at komme i dybden på informanterne (Plumridge et al, 2012: 190-191) I de to interviews på engelsk, oplevede jeg også at sprogbarrieren havde betydning. De to informanter jeg snakkede med, havde for nyligt lært engelsk, og kunne ikke tale det helt flydende. Dette skabte nogle gange misforståelser i interviewsituationen, hvor vi blev nødt til at anvende Google Translate et par gange. Dog følte jeg de samtaler var mere naturlige end dem med tolk, idet informationen ikke skulle igennem en tredje part, og derfor blev interaktionen også mere flydende på trods af sprogbarrieren. Desuden vidste tolken hvem alle mine informanter var på en eller anden måde, hvilket også kan påvirke empirien. Færøerne er et lille samfund, og derfor er det meget naturligt at man kender hinanden, specielt også når man er en del af samme minoritet. Derfor ville det også have været svært i praksis at skaffe en tolk, som overhovedet ikke havde kendskab til informanterne. Dog kan denne situation gøre at informanterne ikke tør at dele personlige informationer og åbne op i interviewene, hvilket måske også kunne have haft indflydelse på, at jeg ikke kom i dybden på mange af de ukrainske informanter. For at imødekomme dette, forsøgte jeg at skabe en tryk ramme, ved at sikre informanternes anonymitet, understrege at alt, hvad der blev sagt, blev behandlet fortroligt, samt gøre det klart, at tolken også var forpligtet til fortrolighed (Brinkmann & Kvale, 2015: 116-118).

I løbet af min empiriindsamling blev jeg bevidst om, hvordan min tilstedeværelse og rolle som forsker kunne påvirke informanterne og relationerne (Berger, 2015: 220). Udover dette, var jeg også opmærksom på, at interviewsituationen kunne fremstå som sårbar, særligt for de ukrainske flygtninge, idet de er en del af relationen på baggrund af deres vanskelige situation. Her var der nogle der snakkede meget frit om følelser relaterede til krigen og deres fremtid på Færøerne, mens andre holdt lidt tilbage. Jeg ville derfor ikke skabe en ubehagelig situation for informant, hvilket gjorde at jeg i løbet af interviewsituationen også forholdt mig til, hvad jeg følte informant var villig til at dele af sig selv (Kvale & Brinkmann, 2015: 194-196).

Udover dette kan der for begge parter i venskabet være en frygt for at den anden part får kendskab til det man siger, og her oplevede jeg også i tre af mine interviews, at der blev spurgt ind til den anden part i venskabet. Her prøvede jeg at forholde mig neutralt. Udover dette oplevede jeg i mange af de frivilliges tilfælde, at de delte meget frit ud af deres negative eller ambivalente tanker om venskabet, samt om deres ven, hvor jeg ikke oplevede samme åbenhed fra ukrainerne. Her var der ikke lige så

stor villighed til at komme med kritik eller at tale negativt om deres venskab eller ven, hvilket måske kunne have været i frygt for at vennen eller Røde Kors ville få denne kritik at vide. Dette kan ses som et udtryk for social desirability bias, hvor informanterne tilpasser deres svar for at fremstå i et positivt lys (Fisher, 1993: 303). I denne sammenhæng kan ønsket om at fremstå loyal og taknemmelig spille en rolle, og her kan der opstå nogle magtdynamikker, hvilket jeg vil dykke dybere ned i senere i specialet.

6.4 Abduktiv tilgang

Specialet anvender en abduktiv tilgang, hvor der er en vekselvirkning mellem empiri og teori. Jeg har ikke taget udgangspunkt i en fast teori fra starten af, som skulle testes, men har i stedet ladet teoretiske begreber og empiriske resultater forme hinanden løbende igennem processen (Tavory & Timmermans, 2012: 168). Den abduktive tilgang adskiller sig fra både den deduktive og induktive metode, ved at man arbejder i spændingsfelt mellem empiri og teori, og bruger det der kan overraske i dataen, som afsæt til nye spørgsmål og analysepunkter (Tavory & Timmermans, 2012: 170-171). Mit udgangspunkt har været at kigge på relationen mellem flygtning og frivillig, som en social praksis, det vil sige et mønster af handlinger og normer, der udspiller sig en særlig social kontekst. Praksisteorien har her været en måde at anskue min case på, hvor jeg har brugt den som udgangspunkt for min empiriindsamling. Efterfølgende har jeg ladet mine empiriske fund nuancere mit teoretiske fokus, idet interviewene viste, at kulturelt indlejrede normer og værdier påvirkede oplevelsen af relationen, ligesom emotionelle dynamikker havde en væsentlig betydning for, hvordan venskabet oplevedes og blev forhandlet. Tavory og Timmermans beskriver netop, hvordan uventede fund kan fungere som afsæt for teoretisk udvikling og nye fortolkninger, og det er sådan, at tilgangen i specialet har udviklet sig (Tavory & Timmermans, 2012.: 171-172).

7. Teori

7.1 Habitus

Med udgangspunkt i praksisteori er det essentielt at have fokus på, hvordan sociale handlinger og relationer ikke blot er konkrete handlinger, men også et udtryk for individers mentalitet og sind, og derfor kan også argumentere for at sociale handlinger er afhængige af indlejret praktisk sans, som formes gennem deltagelse i sociale og kulturelle kontekster. Her konkretiserer Bourdieu samspillet mellem objektive strukturer og subjektive handlinger i praksisser, hvilket gør det muligt at forstå hvordan det sociale indlejres i menneskers kroppe og hjerner, og får dem til at handle på måder, der

både kan være strukturelt betingede, men også et udtryk for deres stillingtagen til den sociale virkelighed der bliver præsenteret for dem. Et af hans begreber er *habitus*, der betegner den sociale indlejring i individet (Bourdieu, 2007:91). Habitus er et produkt af habituering, der finder sted, når mennesker vokser op under bestemte sociale, kulturelle og økonomiske forhold. Habituering referer til en ubevidst tilegnelse af normer, regler, virkelighedsforståelser og synspunkter, der indlejres kropsligt og mentalt, som en slags forståelseskategori og forventning. Med habitus indlejres en praktisk sans for hvad der er 'normalt' og hvad der er muligt (Bourdieu, 2007: 92-93). Habitus er ikke en deterministisk manifestering af sociale og kulturelle regler, men snarere tale om en vifte af forforståelser eller dispositioner der danner udgangspunkt for menneskers tilgang til verdenen. Habitus er ifølge Bourdieu en skabende kraft, der gør det muligt at tænke, vælge og forfølge strategier, og disse guides af de forforståelser der findes i habitus (Bourdieu, 2007: 98).

Habitus er formet af de sociale og kulturelle forhold vi vokser op under, og derfor kan den også være forbundet med hvordan det sociale liv er organiseret i det færøske samfund. Her kan man argumentere for, at en person, der er vokset op på Færøerne, hvor der er tætte sociale netværk, typisk vil have lettere ved at navigere i disse normer og koder, der præget fællesskabet. Omvendt kan en tilflytter hvis habitus er formet af andre sociale betingelser have svært ved at få adgang til og navigere i disse (Wilken, 2020: 124). Med udgangspunkt i Bourdieus habitus begreb, vil jeg i specialet derfor undersøge, hvordan de frivillige og flygtningene bringer deres tidligere indlejrede erfaringer, normer og forforståelser med ind i venskabet. Man kan antage at måden de handler på og deres forventninger til denne relation, ikke er uafhængig af deres sociale baggrunde, men er formet gennem habituering i forskellige sociale og kulturelle kontekster. Derfor kan venskabet fungere som en slags arena, hvor forskellige habitusser kan mødes eller tilpasses, og her er jeg interesseret i at undersøge hvordan de forskellige normer og værdier som både færinger og ukrainere er socialt indlejrede i, får betydning for deres måde at være i relationen og deres forståelse af relationen.

7.2 Følelsessociologi

Problemformuleringens fokus på, hvordan frivillige og flygtninge oplever relationen, lægger op til at undersøge både handlinger og de følelsesmæssige dimensioner af venskabet. Følelser som usikkerhed, sympati, omsorg og ambivalens spiller ofte en afgørende rolle i relationer. Ifølge Schatzkis begreb om teleoaffektive strukturer er menneskelig handling ikke kun styret af, hvad der skal gøres, men også af, hvad der føles meningsfuldt i praksis. Følelser er dermed en integreret del af

praksis, de driver og former den. Derfor anvender jeg i specialet to emotionsteorier til at undersøge, hvordan følelser udspiller sig i venskaber mellem flygtninge og frivillige.

7.2.1 Arlie Hochschild – følelsesregler og følelsesarbejde

I Arlie Hochschild følelsessociologi vægtes det interaktionelle, interpersonelle og relationelle aspekt, hvor følelser bliver skabt i og er påvirkede af vores sociale relationer. Her bygger Hochschild sin tilgang videre på Goffmans dramaturgiske perspektiv på det sociale liv, og her kritiserer Hochschild Goffmans samhandlingsteori for at mangle sensitivitet overfor følelsers forankring i sociale strukturer og i den enkelte persons personlighed (Hochschild, 2003: 7; Kyed, 2017: 145). Hochschild karakterer følelser som en slags sans, som sociale aktører bruger til at orientere sig med, tilskrive mening samt at koordinere sociale situationer med. Følelser fungerer her som en orienteringssans, der kommunikerer information til selvet (Hochschild, 2003, 230; Kyed, 2017: 146).

Hochschild er også inspireret af kulturteori, og dette kommer til udtryk i hendes beskrivelse af, hvordan sociale aktører socialiseres ind i konkrete *følelseskulturer*. I tråd med Bourdieus begreb om habitus, hvor folk bliver socialiserede ind i forskellige habitusser, så bliver ens forståelse for hvad følelser er, og hvilke idealer om følelser der er passende i forskellige sammenhænge afhængig af følelseskulturen. I enhver kulturel kontekst findes der derfor et sæt af *følelsesregler* og *fremvisningsregler*. Følelsesregler bliver således kulturelle retningslinjer for hvad der er sømmeligt imellem følelser og den sociale situation, der udspiller sig (Hochschild, 1979: 566; Kyed, 2017: 147). Følelsesregler foreskriver de kulturelt accepterede rettigheder og forpligtelser vedrørende styrken, retningen, varigheden og placeringen af følelser i forskellige situationer. Her bliver følelsesudtryk, der går imod de kulturelle følelsesregler ved at mangle koordinering eller afstemning i forhold til styrke, retning, varighed eller placering i konkrete situationer, vurderes og opleves typisk som upassende (Hochschild, 2003: 83; Kyed, 2017: 148). I forlængelse af følelsesregler, findes der også en række *fremvisningsregler*, som omhandler den måde sociale aktører forventes at udtrykke konkrete følelser. Fremvisningsregler omhandler f.eks., hvornår det er legitimt at udtrykke sorg, glæde, frygt osv, samt for hvem. Ikke alle har samme ”ret til” at fremvise ens følelser i ens situationer (Kyed, 2017: 148).

I et af Hochschild hovedværker ”The Managed Heart” viser hun hvordan kapitalismen koloniserer større dele af vores liv ved at markedsføre intime relationer i hverdagen. Her viser Hochschild hvordan regulering af følelser og arbejde hænger sammen, og anerkender dermed at sociale aktører er i stand til at udføre følelsesarbejde, der kan fungere som en vigtig del af den kapitalistiske

arbejdsproces. Her bruger Hochschild begreberne: *Følelsesstyring* (emotions management), og *følelsesarbejde* (emotional work). Disse begreber forbinder hun med at føle regler og sociale strukturer, men her er følelsesarbejde mere forbundet med arbejdsmarked og i organisationssammenhænge, mens følelsesstyring refererer til det følelsesarbejde, individer udfører i private kontekster (Hochschild 1979: 561; Perregaard, 2021: 78). I forlængelse af dette, kan man argumentere for at begrebet om følelsesarbejde, kan anvendes i forbindelse med de udvekslinger, der foregår i relationer indenfor frivillige organisationer. Her er relationen karakteriseret ved at være frivillig, hvor man kan antage, at der gives plads til mere ”private” motiver i denne form for relation i sammenligning med en professionel arbejdssammenhæng, og derfor bærer frivilligt arbejde præg af begge begreber. Hochschilds teoretiske begreber giver derfor mulighed for at undersøge, hvordan frivillige og flygtninge navigerer i kulturelt formede følelsesregler og tilpasser deres følelsesudtryk i forhold til hinanden, også taget i betragtning af den frivillige kontekst som relationen udspiller sig i. Dermed åbnes der også for en refleksion over, hvordan følelsesarbejdet fordeler sig i relationen, og om det kan være præget af forskellige forventninger til, hvilke følelser aktørerne i venskabet kan eller føler, de bør give udtryk for afhængigt af deres rolle i relationen.

7.2.2 Sympatiøkonomi

Til at forstå hvilke emotionelle udvekslinger der udspiller sig i relationerne i RKV, så finder jeg det relevant at inddrage Candace Clarks sympatiteori. Ofte handler frivilligheden om at give eller modtage sympati på en eller anden facon. Ifølge Clark er emotionalitet mennesker imellem en altid nærværende strøm, som både skaber sociale bånd og barrierer. Nogle emotioner, såsom vrede, frygt, afsky og had, er emotioner der adskiller os, mens emotioner som taknemlighed, respekt og kærlighed, forbinder os. Her argumenterer Clark at sympati er en central sammenbindende følelse, og her fremhæver hun tre måder, hvorpå sympati kan fungere som en sammenbindende faktor i samfundet:

1. Sympati er en følelse der forbinder den stærke med den svage, hvor man rækker hånden ud til en person, der befinder sig i en vanskelig situation, og at personen anerkender, at de tager imod emotionel støtte. Dette er grundlag for udvikling af sociale bånd og gensidighed over tid. Her fungerer sympati, som en slags lim, der forbinder mennesker på tværs af sociale omstændigheder.
2. Sympati bidrager til den sociale kontrol, ved at tilbyde personer i sårbare positioner, et temporært pusterum når det kommer til at leve op til hverdagslivets vanlige krav og forpligtelser.

3. Sympati afhænger også af vurderinger om hvorfor og hvordan en person er kommet i en dårlig situation. Vores sympati er indlejret i moralske dilemmaer omkring skyld, forpligtelse og retfærdighed, som aktualiseres i den løbende diskussion om, hvem og hvorfor nogle fortjener medfølelse, mens andre ikke gør. Her kan sympatiprocesser til en bekræftelse af kollektive værdier.

Sympati er ikke en ubegrænset ressource, men fungerer derimod som en slags gave til den anden, som får værdi, fordi den er begrænset, og fordi den kræver bestemte forudsætninger for at blive givet (Clark, 2004: 404; Bloch, 2017: 239-240).

Clark har udviklet en række begreber til at belyse udvekslingen af sympati mennesker imellem. Følelser som sympati, taknemlighed og kærlighed kan blive fortolket som emotionelle gaver. Gavebegrebet kan her åbne op for regler for udveksling i form af tilbagebetaling. I den forbindelse indfører Clark begrebet *socioemotional økonomi*, hvilket refererer til mønstre for udveksling af socioemotionelle ressourcer i hverdagslivet. Her tager Clark afstand fra den traditionelle opfattelse af økonomibegrebet, og til at illustrere dette inddrager Clark tre sociale logikker som underliggende principper for udveksling mellem mennesker (Clark, 1997: 133-142). Det første underliggende princip er *komplementær rolleperformance*, som indebærer at roller foreskriver forskellige og komplementære handlinger og følelser. Når alle parter opfører sig som forventet i den konkrete rollekonstitution, så imødekommes alles behov, og alle er tilfredse. Det andet princip er *utilitaristisk reciprocitet*, som indebærer at hvis vi giver noget af værdi til en anden, så forventes det at vi på en eller anden måde får det tilbagebetalt. Til sidst findes der *barmhjertighedsprincippet*, som indebærer, at vi hjælper dem der er i sårbare positioner ud fra deres behov, og uanset om de kan betale tilbage eller ej. Dette sker eksempelvis indenfor frivilligt arbejde, hvor frivillige ikke forventer økonomisk tilbagebetaling for deres sympatiudveksling (Clark, 1997: 137-142). Her kan man dog argumentere for, at de forventer en anden form for tilbagebetaling, hvilket jeg kommer til at uddybe yderligere i analysen. Disse logikker er som oftest ikke bevidste, men fungerer som strukturerende kræfter i det sociale liv. Forskellige kontekster fodrer forskellige logikker, hvor nogle logikker også kan blandes sammen. Udover disse udvekslingsprincipper, så påpeger Clark også at sympatiudveksling er afhængig af vores *sympatibiograf* og vores *sympatimargener*. I vores løbende samspil med andre opbygger vi en sympatibiograf, som er baseret på vores forrige oplevelser med at give og modtage sympati. Ens sympatikonto forhandler løbende, og kan vokse og gå i nul, og her afhænger sympatikontoen også af relationens karakter. Vi tildeler eksempelvis familie og folk med højere status en lidt større margen (Clark, 1997: 149-151). Sympati er således også en følelse, der også kan markere

forskel mellem to aktører, og herunder sympati modtagerens underlegne position. Sympati kan derfor intenderet eller ej blive en mikropolitisk handling, i den forstand at sympatien kan skabe ulighed mellem modtager og giver (Bloch, 2017: 246). Sympatiøkonomien bliver inddraget, for at få et nuanceret blik på, hvordan emotionelle udvekslinger i venskabsrelationen mellem frivillig og flygtninge både kan styrke sociale bånd, men muligvis tydeliggøre sociale forskelle mellem de to aktører. Her er sympati en social ressource, der forhandles, gives og modtages i venskabet, og kan have indflydelse på hvordan relationen udformes og opleves.

8. Analysestrategi

Min analysestrategi er udarbejdet ud fra forskellige analytiske tilgange, og bærer både præg af en tematisk og narrativ analyse, der er udviklet ud fra den abduktive tilgangs vekselvirkning mellem empiri og teori. Her har formålet været at anvende en analysestrategi, der kan forstå relationerne mellem de frivillige og ukrainerne som en levende og kompleks fortælling om frivillige venskaber. Analysen har her fungeret som en åben og fortolkende proces, hvor jeg har ladet fortællingerne i interviewene danne grundlag for analysens opbygning, og her har jeg haft et analytisk fokus på at skrive en slags fortælling om venskabet (Kvale & Brinkmann, 2014: 290-294). Analysen er således struktureret tematisk omkring centrale fokuspunkter, der fremstår vigtige i informanternes egne fortællinger. Disse tematikker er udarbejdede ud fra en vekselvirkende proces, hvor jeg har bevæget mig mellem empiri og teori med åbenhed over for overraskelser. I den første fase blev interviewene læst igennem uden teoretiske begreber for øje, og derefter kodet i temaer, der gik igen på tværs af de forskellige interviews (Kvale & Brinkmann, 2015: 269-270). Herefter blev disse mønstre og emner fortolket i lyset af teoretiske perspektiver. På baggrund af denne proces blev analysen struktureret i syv analytiske temaer, som tilsammen udgør en samlet fortælling om, hvordan relationerne i RKV udfolder sig. Disse temaer fungerer på mange måder som en bevægelse der går fra starten af relationen, over de daglige praksisser og emotionelle spændingsfelter til overvejelser om relationens fremtid. Således bærer analysestrategien præg af både en mere systematisk, men også en sanselig proces, og tager udgangspunkt i deltagerfortællinger og med et teoretisk blik på sociale og emotionelle forhold i venskabet.

9. Analyse

9.1 Motivationer

RKV bliver set som en social praksis, og her er der forskellige emotionelle orienteringer, årsager og forventninger bag at indgå i denne praksis, og derfor kommer dette afsnit til at indeholde hvilke motivationer og forventninger informanterne havde til at blive en del af denne relation. Begge parter indgår i relationen af forskellige årsager, og her i tråd med Clarks definition af sympatiøkonomien, kan man argumentere for, at der er en udveksling, hvor den frivillige rækker hånden ud for at hjælpe flygtningen, der står i en vanskelig position. Her udtrykte de fleste frivillige informanter i interviewet, at det gerne ville hjælpe eller gøre en forskel på en eller anden måde (Eiríkur, bilag 4: 1). Dagmar fortæller også om, at da hun var ung, så havde hun forestillinger om, at hun skulle udføre meget frivilligt arbejde, da hun blev ældre. Da hun så blev opmærksom på, at de manglede folk til at hjælpe med ukrainske flygtninge, meldte hun sig til (Dagmar, bilag 14: 1). Hendes motivation for at indgå i relationen var dermed tæt forbundet med ønsket om at gøre en indsats, der hvor hun oplevede, at der var et konkret behov. I tråd med dette, kan man argumentere for, at informanternes villighed til at udvise sympati også kan afhænge af deres *sympatibiograf*, som er baseret på deres tidligere oplevelser med at give og modtage sympati. I Dagmars tilfælde havde hun måske en stort overskud på hendes ”sympatikonto”, idet hun er vant til at engagere sig og udvise sympati i frivillige sammenhænge, hvilket gjorde det mere naturligt for hende at handle, netop når behovet opstod. Anna Marias årsag til at blive Røde Kors Ven udsprang også fra et overskud, hun havde på det tidspunkt i hendes liv. Hun fortæller at hun havde brugt mange år på at passe børn, og så forældrene efterfølgende, hvilket hun så ikke gjorde længere. Her nævner hun i forlængelse af det: ”...sikkert sådan en slags kæmpe omsorgsgen, som man altid har haft” (Anna Maria, bilag 6: 2). Her kan man argumentere for, at hun havde akkumuleret et følelsesmæssigt og omsorgsmæssigt overskud, et slags plus på hendes ”sympatikonto”, som hun havde behov for at bruge, denne gang udenfor familien. Samtidig kan man også forstå hendes motivation set i lyset af *habitus* begrebet, hvor tidligere erfaringer og normer sætter spor i sindets vaner. I et samfund, hvor omsorg er tæt forbundet med familien, kan det at engagere sig i frivillig omsorg, opfattes som en forlængelse af denne indlejrede praksis. Dermed kan man argumentere for, at hendes engagement både kan være et udtryk for en personlig lyst, men måske også et udtryk for at sociale normer har været med til forme hendes sympatibiograf og -margen, og således også måden hvorpå hun udviser sympati overfor andre i forskellige kontekster. I forlængelse af dette argument, kan man også argumentere for, at Ásla, som er opvokset op i en frikirke, hvor man

laver meget frivilligt arbejde, har en sympatibiograf, der er præget af hendes opvækst i kirken. I kristne fællesskaber forstås sympati ofte som en moralsk forpligtelse, hvor det at hjælpe andre er en del af næstekærlighedens norm, og derfor kan man også argumentere for, at hendes forståelse af at udvise sympati overfor andre, er afhængig af disse indlejrede normer (Ásla, bilag 8: 1). Her kan man argumentere for at Áslas og Anna Marias motivationer kan ses i samspil med den færøske kontekst, hvor stærke normer omkring familie, omsorg og kristne værdier stadig spiller en central rolle. Deres lyst til at engagere sig i venskabspraksissen kan således antages, at ikke kun være et udtryk for individuelle dispositioner, men også formet af de sociale og kulturelle rammer, de er vokset op i.

Motivationen til at hjælpe er også præget af en følelse af ansvar, og et ønske om at tage del i en slags samfundsopgave. Kristina nævner f.eks., at hun mener det er vigtigt at udlændinge bliver integrerede, og at hun synes det er vigtigt at være en del af dette arbejde (Kristina, bilag 10: 2). I tråd med dette siger Tórhild også at hun gerne ville fungere som et slags *bindeled* til det færøske samfund (Tórhild, bilag 12: 1). Både Kristina og Tórhilds fortællinger peger på, at deres engagement ikke kun handler om at hjælpe, men også om at tage del i en større opgave, hvor relationen også ses som en måde at gøre en forskel på et højere samfundsniveau. Her bliver sympati ikke kun et spørgsmål om at give følelsesmæssig støtte, men som en aktiv indsats, som de mener, kan være med til bygge bro mellem deres flygtninge ven og det færøske samfund. I tråd med Hochschilds begreb om *følelsesarbejde*, kan man argumentere for, at de frivillige ønsker at medbringe et følelsesmæssigt ansvar i relationen, fordi de ser det som en større social opgave. Dette kan man argumentere for, ses som et slags følelsesarbejde, hvor de internaliserer en mere ansvarspræget rolle, til trods for den er frivillig.

For de ukrainske flygtninge er motivationen for at indgå i relationen en del anderledes, og for mange, var det hellere ikke et valg, der bar præg af en særlig intention eller årsag, men også af omstændighederne de befandt sig i. For nogle af informanterne var det et ønske om at lære mere om Færøerne (Adriana, bilag 15: 1; Anastasya, bilag 9: 1). For nogle var det også muligheden for at lære nye mennesker at kende, så man ikke føler sig så ensom i et nyt land, og for nogle var det muligheden for at lære kulturen at kende, og få flere sprogfærdigheder (Anastasya, bilag 9: 1; Adriana, bilag 15: 1; Aleksandra, bilag 11: 2). Dette viser at der også findes mere intentionelle årsager bag ukrainernes ønske om at få en RKV, hvor relationen bærer præg af en slags gensidighed, hvor begge parter er opmærksomme på, at de kan få noget ud af relationen. Dog kan man også argumentere for, set i lyset af sympatiøkonomien, at dette venskab ikke er udveksling mellem to lige parter, hvor mange af flygtningene også sagde ja på baggrund af deres omstændighed. Diana, Kateryna og Sofya forklarer alle hvordan de fik introduceret RKV ved deres ankomst på asylcenteret, og ud fra denne

beskrivelse sagde de ja. Her siger Diana: *"En Røde Kors-ven kunne hjælpe – og dette er et nyt land, så vi sagde ja"* (Diana, bilag 5: 1). Her opstår muligheden som et led i en ny og sårbar livssituation, og her kan man i forlængelse med sympatiøkonomien også argumentere for, at de anerkender, at de tager imod emotionel støtte på baggrund af denne nye livssituation, hvilket er forudsætningen for, at de kan modtage sympatien. Sammenfattende viser informanternes fortællinger at relationen i RKV opstår på baggrund af intentionelle og mere tilfældige omstændigheder i deres liv. De frivillige indgår i relationen på baggrund af lyst, ansvar og personlige værdier, hvor ukrainerne i højere grad ser relationen enten som en mulighed eller nødvendighed i en ny, sårbar og ukendt situation.

9.2 Analytiske sociale domæner – venskabet som adgang

I de næste afsnit analyseres hvordan relationen mellem frivillig og deltager i RKV både kan åbne op for deltagelse i sociale domæner i det færøske samfund, som sprog, kultur og sociale netværk, og samtidig formes og påvirkes af disse aspekter. Her er pointen at disse domæner ikke blot er noget som deltagerne kan få adgang til, men noget der læres og forhandles gennem relationen. Venskabet bliver således både et rum for læring, men også et sted hvor forskellige sprog, kulturelle baggrunde og sociale strukturer kommer til udtryk og skal navigeres i. Med udgangspunkt i empirien vil jeg dykke ned i hvordan disse tre analytiske domæner både kan være mulighedsskabende og skabe barrierer, og hvordan de kan have betydning for, hvordan relationen opleves af informanterne.

9.2.1 Sprog og kommunikation

Venskabet kan fungere som et sted, hvor man har mulighed for at lære det færøske sprog igennem hverdagsinteraktioner, men udover dette, så fungerer sprogbarrieren også som en udfordring, hvor mange af informanterne påpeger, at det er med til at præge venskabet, og kommunikationen i venskabet. Flere af de frivillige påpeger at sproget er noget der kan præge relationens dynamik, hvor Eirikur udtrykker, at der er *"kommunikationsproblemer"*, fordi Diana hverken taler færøsk eller engelsk (Eirikur, bilag 4: 1). For at opretholde kommunikationen har han mest kontakt til sønnen Ivan, der snakker engelsk, hvilket viser at relationen også bliver tilpasset i forhold til hvilke sprogmuligheder der er. I tråd med Hochschilds begreb om følelsesarbejde, kan sprogbarrieren også forstås som et slags følelsesstyring, forstået som det følelsesarbejde man skal udføre for at sikre harmoni i en social interaktion. Her kan man argumentere, at Eirikur også udfører følelsesarbejde, når han må læse beskeder et par gange:

”...før man fanger meningen med det [...] Beskederne er korte og virker vrede, men hvis man læser dem nogle gange, så fanger man det ligesom: okay, hun er ikke vred [...], men sådan kommunikerer de” (Eirikur, bilag 4: 2).

Her kan man argumentere for, at følelsesarbejdet for de frivillige, involverer at skulle afkode intentioner i kommunikationen, så interaktionen kan flyde på en ordentlig måde, og så der ikke opstår mulige konflikter i relationen. For nogle frivillige bliver sproget en så stor barriere, at det kan påvirke deres lyst og evne til at engagere sig i venskabet. Her fortæller Dagmar:

”Jeg tror, at vi havde været mere sammen, hvis det ikke var for sproget. Ikke fordi det er anstrengende, men det er sådan lidt... når man har været sammen med dem i nogle timer, en hel dag, så er det ligesom... det fylder lidt” (Dagmar, bilag 14: 4).

Her kan man argumentere for, at manglende sprogfærdigheder kan skabe en følelsesmæssig distance, der gør det sværere at opretholde en tæt relation. Her kan man i lyset af Hochschilds teori, argumentere for, at sproglige begrænsninger kan være med til at øge det emotionelle arbejde for de frivillige. Det kræver energi at opretholde kommunikationen, og her kan man argumentere for, at Dagmar i nogen grad oplever relationen som en mental belastning, der efterlader mindre overskud til følelsesmæssigt nærvær. Når kommunikationen kræver lidt ekstra energi og opmærksomhed, risikerer relationen at miste sin lethed, og dermed også noget af det, der kendetegner det traditionelle venskabs følelsesmæssige gensidighed. Herunder påtaler Dagmar også at sprogbarrieren har indflydelse på, hvordan man forventningsafstemmer i venskabet, hvor det kan være svært at bringe på banen, når man ikke forstår hinanden (Dagmar, bilag 14: 7).

I forbindelse med sproget nævner mange af informanterne også at de anvender Google Translate som middel til forstå hinanden bedre, men her kan der også opstå misforståelser og usikkerheder. Ásla, Dagmar, Kristina og Tórhild nævner alle at de bruger Google Translate en gang imellem for at kommunikere med deres ven. Her påtaler både Ásla og Dagmar at der kan komme misforståelser i dette, og her påtaler Ásla, at hun er særlig opmærksom på dette, når hun skriver med Anastasya: *”..Særligt når vi skriver sammen, og ikke er sammen, så er jeg bange for om hun forstår, og om jeg forstår hvad hun siger til mig, fordi der er nogle ting der går tabt i en oversættelse” (Ásla, bilag 8: 2).* Her kan der opstå misforståelser, når man kommunikerer gennem et medieret medie, og man ikke har adgang til kropssprog og ansigtsudtryk, hvor Ásla også påpeger, at sprogbarrieren kun er en udfordring når de skriver sammen. Dette kan yderligere bidrage til ekstra følelsesarbejde for begge parter i relationen, og således også påvirke hvor naturligt interaktionen flyder mellem aktørerne.

Sproget fungerer som en slags nøgle til deltagelse i det sociale liv på Færøerne, og her påtaler informanterne også, at det kan være svært at begå sig i det færøske samfund, hvis man ikke kan sproget. Anna Maria fortæller:

”Vi gider ikke at tage fremmede mennesker tæt ind, fordi det er for besværligt med sproget [...] og så er det bare nemmere at man ikke ses med sådan nogle mennesker. Det er lidt belastende når jeg ofte har hende med, fordi så sidder hun bare og forstår ingenting, fordi vi snakker vores eget sprog”
(Anna Maria, bilag 6: 9).

Dette supplerer Sofya også med i hendes interview (Sofya, bilag 7: 6). Hvis vi inddrager habitus begrebet, så kan man argumentere for, at mange færinger kan være indlejrede i sociale og kulturelle normer, hvor man ikke er vant til at inddrage forskellige kulturer og sprog, idet der ikke har været meget diversitet på Færøerne. Her nævner Anna Maria også, at hun er en del af denne indlejrede sociale praksis, til trods for hendes ønske om at tingene måske var anderledes. Samme pointe kan man se i Dagmars fortælling: *”De siger ofte, at færinger er gæstfrie... Nogle gange vil man gerne være venlig, men så tænker man: ups, hvordan er det nu med sproget, forstår de, hvad man siger? Og måske holder man sig lidt tilbage med at tale...”* (Dagmar, bilag 14: 8). I dette citat udspæles der yderligere hvordan sproget kan være en stor hindring for at komme i kontakt med andre færinger. I tråd med dette siger Tórhild også, at det er svært at få et netværk, hvis man ikke kan kommunikere på færøsk (Tórhild, bilag 12: 6). Mange af de frivillige mener således, at sproget spiller en stor rolle i det færøske samfund, og kan være en stor udfordring for deres vens position i det færøske samfund.

Dog er der også nogle, der oplever en udvikling, hvor sprogbarrieren bliver mindre efter noget tid, samt er der også nogle der påpeger, at de forstår hinanden til trods for sprogbarrieren. Kristina påpeger at hun ikke synes at sproget er det største problem i relationen, og at det også er blevet en mindre barriere end det var i starten (Kristina, bilag 10: 5). Dette påpeger Kateryna også, idet hun siger: *”Stadig er det sproget, som kan være en barriere. Men det er meget bedre end det var i starten, og selvom jeg ikke forstår alt nu, kan jeg ud fra konteksten forstå, hvad hun taler om”* (Kateryna, bilag 13: 4). Her kan man se kommunikation som en proces, hvor man i forbindelse med at man lærer hinanden bedre at kende, og at man får bedre sprogegenskaber, begynder at forstå hinandens måde at kommunikere på i relationen. Dette understreger Tórhild også i hendes interview når hun siger, at til trods for sprogbarrieren, så har det ikke været svært at opbygge tillid mellem de to (Tórhild, bilag 12: 3). Her ses der også hvordan sprogbarrieren kan åbne op for en anden slags forbindelse, der er baseret på mere emotionelle værdier, hvilket også understreges af andre informanter (Adriana, bilag 15: 2).

Udover at åbne op for andre typer kommunikation, så kan venskabet også ses som en arena for sproglig læring, hvor nogle af de ukrainske informanter beskriver, at deres ven har hjulpet dem med sproget, både i formelle sammenhænge og i mere uformelle hverdagslige kontekster. Adriana forklarer om Dagmar: *“hun hjalp med sproget, for vi gik til kursus for at prøve at lære færøsk. Hun hjalp med det, plus nogle nye ord og sætninger”* (Adriana, bilag 15: 2), i tråd med dette fortæller Sofya også, at Anna Maria prøver at lære hende færøsk ved at kun skrive til hende på færøsk på SMS og Messenger, hvilket gør at hun bliver nødt til at forstå færøsk, for at forstå hvad hun skriver (Sofya, bilag 7: 3). Anastasya forklarer også hvordan hun har lært forskellige færøske ord fra Ásla (Anastasya, bilag 9: 2). Ud fra disse fortællinger kan venskabet også fungere som et sted, hvor man får mulighed for at øve det færøske sprog, og tilegne sig sprogegenskaber i en mere hverdagslig kontekst, som kan supplere den læring man f.eks. får i sprogskolen.

9.2.2 Kultur

Et centralt element i relationerne i RKV er den gensidige kulturlæring, der kan opstå gennem konkrete hverdagsinteraktioner. Når de frivillige inviterer deres ven med til familiefester, højtider, vandreture eller hverdagssituationer som at handle, køre en tur eller lave mad sammen, kan relationen blive et sted, hvor forskellige kulturelle habitusser kan mødes og forhandles. Her fortæller Adriana f.eks. om hvordan Dagmar har forklaret hende om færøsk kultur og højtider (Adriana, bilag 15: 2). Venskabet rummer således en læringsdimension, hvor færøske normer og kultur bliver erfaret i praksis. Kateryna udtrykker også i forbindelse med dette at *”færingar har historie og traditioner, de ved meget mere, og de kan vise og forklare dig og lære dig de ting, som du ikke finder i et turistprogram”* (Kateryna, bilag 13: 5). Gennem denne form for delt erfaring kan man argumentere for, at informanterne opnår en mere kropslig og praktisk forståelse af, hvordan man kulturelt "gør" i det færøske samfund. Over tid kan det være med til at forme habitus, ikke nødvendigvis som noget bevidst, men som en fornemmelse for, hvad der er passende, almindeligt og genkendeligt i det færøske samfund.

Denne læring kan dog gå begge veje, og her nævner mange frivillige, at de også har fået indblik i en ny kultur. Dagmar beskriver det som: *”Det er sjovt at få andre kulturer til Færøerne, så vi ikke bare lever i vores egen lille boble”* (Dagmar, bilag 14: 10). Her kan venskabet blive et mødested, hvor forskellige habitusser kan krydse og hvor man kan lære noget nyt fra hinanden. I forlængelse af dette kan man argumentere for, at hverdagspraksisser kan spille en central rolle, hvor flere informanter beskriver hvordan de har været med til færøske højtider, været med i naturen, fået fortalt færøsk historie og blevet introduceret til færøske madretter. Her fortæller Adriana, hvordan de sammen med

Dagmar, har spist færøsk og ukrainsk mad: *"Vi spiser aftenmad sammen [...] hun byder os på færøsk mad, og vi byder hende på ukrainsk mad"* (Adriana, bilag 15: 1). I dette citat vises der igennem gensidige udvekslinger at kulturlæringen ikke kun går en vej, men at de frivillige også får indblik i ukrainske normer og traditioner.

Dette kulturmøde er dog ikke altid uproblematisk, og her beskriver nogle frivillige også undren over anderledes kulturelle praksisser. En af disse er Eirikur, som udtrykker frustration over, at Diana og hendes familie ikke viser nok interesse overfor færøsk kultur og sprog, og beskriver hvordan han selv ville gøre en større indsats i deres position (Eirikur, bilag 4: 4). Her kolliderer forskellige kulturelle forventninger og positioner, hvor Eirikur opfattelse af at være en aktiv del af samfundet, er bundet til sproglige og kulturelle standarder, hvor Diana i modsætning til, faktisk nævner, at hun gradvist er begyndt at føle sig mere som færing i visse hverdagslige aspekter (Diana, bilag 5: 3). De to perspektiver kan afspejle forskellige habitusser, og dermed også forskellige forståelser af, hvordan man viser interesse for og deltager i det fællesskab, man er en del af. Her giver relationen også anledning til at overveje ens egne normer og praksisser, hvor Anna Maria fortæller: *"De ord hun sætter på, det at se vores eget samfund med deres øjne og reflektere over disse relationer - at der kommer en ny gruppe ind - det har givet mig meget"* (Anna Maria, bilag 6: 6). Her tydeliggøres det, at venskabet kan fungere som et læringsrum, hvor både færing og ukrainere kan lære noget om sig selv og andre mennesker. Relationerne i RKV kan derfor fungere som et sted, hvor forskellige habitusser kan mødes, og hvor der er mulighed for læring. Gennem fælles aktiviteter skabes der fælles kulturlæring, hvor begge aktører i venskabet kan få udvidet deres kulturelle forståelse for hinanden.

9.2.3 Sociale netværk og familie

Familie og sociale netværk er en vigtig hjørnesteen og institution i det færøske samfund, og igennem empirien blev det tydeligt at venskabet bliver et sted, hvor man inddrager familien og sociale netværk, hvilket både kan være en fordel og en udfordring. Hvis vi anvender habitus begrebet, så kan man argumentere for, at de frivillige informanter er socialiserede til at være vant til tætte relationer i deres familie, og generelt i hverdagslivet, hvor der er særlige tætte sociale netværk i det færøske samfund. Her bliver venskabet i RKV også sjældent afgrænset til dem der bliver matchede. Tværtimod viser empirien at deltagernes og de frivilliges familie og venner bliver inddragede aktivt i relationen, og således åbnes der også op for et udvidet socialt netværk gennem venskabet. I forbindelse med dette fortæller Anna Maria: *"Hun har mødt dem helt regelmæssigt [...] hun er her og spiser sammen med hele min familie, og de kender hende godt. [...] Hun er meget glad for mine søskende, min familie og*

mine venner - og det er gengældt” (Anna Maria, bilag 6: 9). Udover dette fortæller hun også, at hun har inkluderet sin familie i at udføre praktiske opgaver for Sofya (Anna Maria, bilag 6: 5). Til at supplere dette udtrykker Sofya: *“Of course Anna for me, is like some part of my life now and I feel like I am some part of her family also, because every party, every birthday, I’m together with Anna”* (Sofya, bilag 7: 8). I Sofys og Anna Marias relation ser man således, at de er blevet meget involverede i hinandens liv og familie, hvor Sofyas søn, også har været meget involveret i relationen før han flyttede til Danmark (Anna Maria, bilag 6: 3). Her bliver relationen en integreret del i begges familieliv, og går langt udover en en-til-en relation. I forlængelse af dette påpeger alle de frivillige informanter undtagen en, at de har introduceret eller involveret deres familie i deres venskab på en eller anden måde (Dagmar, bilag 14: 8; Tórhild, bilag 12: 5; Kristina, bilag 10: 7; Ásla, bilag 8: 4), og samtidig inddrager de ukrainere, der har børn og ægtefæller på Færøerne også dem i ind relationen (Kateryna, bilag 13: 1; Aleksandra, bilag 11: 1,2; Diana, bilag 4: 1; Anastasya, bilag 9: 1), hvor Røde Kors også faciliterer venskaber på tværs af familier, og ikke kun en-til-en relationer (jf. Afsnit 5.2). F.eks. er Kristina, og hendes mand matchede med Aleksandra og hendes mand, og Dagmar er venner med Adriana og hendes veninde Veronica, og her bliver folk også matchede efter familieomstændigheder, hvilket bliver eksemplificeret i Áslas og Anastasya venskab, hvor de begge har små børn der kan lege sammen (Anastasya, bilag 9: 1). I forbindelse med dette kan der også opstå tvivl fra de frivillige, hvor meget de skal inkludere deres sociale netværk i relationen. Dagmar fortæller f.eks.:

“Eftersom jeg ikke kender deres kultur, så ved jeg ikke, hvor tæt man egentlig kommer på hinanden der. Der er jo en meget stor forskel på et lille samfund og et stort samfund. Vi er jo så vant til tætte relationer her på Færøerne, og jeg tror ikke, at de er lige så vant til den form for nærhed som vi er”
(Dagmar, bilag 14: 7).

Her kan man argumentere for at Dagmars måde at have relationer i hendes liv, påvirker hvordan hun oplever relationen med Adriana og Veronica. I tråd med habitus begrebet kan man argumentere for, at hendes indlejrede måde at være i verdenen på socialt, hvor hun er står tæt med de relationer, som hun har, har indflydelse på, hvor tæt hun gerne vil være på hendes Røde Kors Venner. I forbindelse med dette, er hun bange for, at hendes sociale habitus ikke matcher deres sociale habitus, og derfor holder hun også lidt tilbage i frygt for at gå over deres grænser. Samme frygt deler Kristina, der har inviteret Aleksandra og Artem med til familiearrangementer, som de har haft, hvor hun udtrykker, at hun bange for at hun *“overloadet dem”* (Kristina, bilag 10: 7). På den ene side ønsker de frivillige således at inkludere deres ven i deres sociale fællesskab, men på den anden side er der også en

usikkerhed forbundet med, hvor meget man egentlig bør åbne op. I en færøsk kontekst, hvor mange sociale domæner overlapper, og hvor tætte bånd til familie og venner er normen, bliver det vanskeligt at afgrænse, hvad relationen skal indebære, og hvor meget man skal inkludere ens ven i ens liv og ens omkringliggende netværk.

Empirien viser at venskabet i sig selv kan åbne op for et større socialt netværk, og når de frivilliges familie og venner bliver inkluderede, så åbner det også op for en større kontaktflade end hvis man kun var i kontakt med sin ven. Relationen kan også åbne op for adgang til nye netværk, kontakter og i nogle tilfælde også arbejde. Både Sofya, Dianas søn, Ivan og Aleksandra har fået job igennem deres ven (Aleksandra, bilag 11: 3; Sofya, bilag 7: 4). Her kan arbejdet åbne op for deltagelse i det færøske samfund på et økonomisk niveau, men dette kan også yderligere åbne op for kontakter og relationer, hvor Ivan fortæller i interviewet: *"han har hjulpet mig med at finde mit arbejde, og gennem mit arbejde har jeg fået mange venner, som jeg er glad for"* (Diana, bilag 5: 3). Til trods for at Eirikur ikke har åbnet sin egen familie eller sociale netværk op for Diana og hendes familie, så har han igennem sine ressourcer, åbnet op for et andet socialt domæne. Disse eksempler viser også hvordan selve venskabet kan fungere som en social bro, der ikke kun være med til at skabe tilhørsforhold, men også åbner op for deltagelse på et mere strukturelt niveau.

Mange af de frivillige er også opmærksomme på, at deres venner har et spinkelt netværk, og at det kan være svært for dem at blive en del af det sociale landskab på Færøerne. Ásla påtaler: *"Men færinger er meget familieorienterede, og hvis man ikke har nogen familie, så kan det være ret svært"* (Ásla, bilag 8: 5). Dette viser at der også findes en opmærksomhed hos de frivillige, om hvilken rolle familien har i det sociale liv på Færøerne, og at de er bevidste om, at det kan have betydning for deres vens position i samfundet. Anna Maria fortæller f.eks. også, at hun i lang tid har været en af Sofyas eneste venner: *"Jeg bliver ved med at håbe, at hun får sine egne venner [...] det er et virkelig, virkelig spinkelt netværk – de har næsten ingenting"* (Anna Maria, bilag 6: 10). Her kan det føles som et stort ansvar at være en af de primære sociale kontakter, som ukraineren har, hvilket kan føre til følelser af pligt for at være der for sin ven, idet de ikke har andre. Her kan man argumentere for, at der er et behov for at inkludere ukrainerne i ens sociale cirkel, men at de frivilliges sociale liv i høj grad er centreret omkring allerede etablerede relationer, hvilket kan gøre det vanskeligt for deres ven at blive en integreret del af dette. Her kan der nemlig opstå et spændingsfelt mellem at ville inkludere ens ven i sit liv, men samtidig være præget af en kultur, hvor forestillinger om fællesskaber er bundet op på dem, som man allerede kender. Som Anna Maria siger: *"Vi har så rigeligt i os selv, vi søger ikke - vi har ikke brug for nye venskaber, for vi har masser af familie og venner"* (Anna Maria, bilag 6: 10).

Her bliver det tydeligt, at det færøske samfunds tætte og overlappende netværk ikke nødvendigvis efterlader plads til nye relationer, selv når ønsket om at inkludere andre er til stede. Det samme udtrykker Eiríkur, hvor han siger: *"Men du ved, hvordan vi er [...] efter arbejdstid, så er det slut. Så er du for dig selv, jeg for mig selv, og de for sig selv"* (Eiríkur, bilag 4: 7).

Selvom de frivillige udtrykker bekymringer for deres venners spinkle netværk og vanskeligheder ved at komme i kontakt med færinger, er det dog bemærkelsesværdigt at nævne, at ingen af ukrainerne påtaler, at de føler sig ekskluderede fra det sociale liv på Færøerne. Tværtimod udtrykker de fleste at de har gode oplevelser med færinger, hvor de oplever dem som værende imødekommende og venlige. Kateryna fortæller at hun er positivt overrasket over hvor åbne folk var, og f.eks. hvordan buschauffører og ekspedienter spurgte ind til hendes velbefindende (Kateryna, bilag 13: 3). På samme måde oplever Aleksandra og Adriana at folk generelt er søde i hverdagslige sammenhænge (Aleksandra, bilag 11: 5; Adriana, bilag 15: 1). Dette kan både være et resultat af *følelsesarbejde*, hvor man undgår at være for kritisk, for at opretholde et særligt 'billede' af sig selv som taknemlig. På den anden side kan det også pege på, at netop Færøernes tætte sociale struktur skaber mulighed for uformelle hverdagsinteraktioner, hvilket kan give en følelse af at blive set og mødt som menneske, til trods for at man ikke bliver 'venner' med dem man møder.

9.2.4 Praktisk hjælp og hverdagslivet

Udover de tre analytiske dimensioner, sprog, kultur og sociale netværk, så findes der også et mere hverdagsligt domæne, som vennen hjælper med. Her viste empirien, at vennerne hjælper med praktiske ting, der kan være med til at gøre hverdagen lidt nemmere for informanterne. Her forklarer Aleksandra at hendes første ven, Jórunn hjalp hende med at finde en børnehave til hendes søn, finde en lejlighed til dem, samt at skrive under på kontrakten til deres lejlighed (Aleksandra, bilag 11: 5). Her kan vennen også hjælpe med at navigere i de systemer, der kan være svære at forstå og få adgang til. Her forklarer Anastasya også at Ásla kan hjælpe hende med at forstå forskellige systemer: *"hvis jeg skal et sted hen og ikke ved, hvor det er, hjælper hun også med transport, eller hvis jeg spørger hende, hvordan noget fungerer - for eksempel hvordan man kan skifte kommunelæge eller noget andet"* (Anastasya, bilag 9: 2). Her har vennen viden og kendskab til det færøske samfund, som de kan videregive til deres ven, som kan gøre systemerne lidt nemmere at navigere i. Her nævner Kateryna også, at hvis hun har brug for hjælp til noget, så kan hun henvende sig til Tórhild: *"Hvis hun ikke selv kan hjælpe, kan hun finde ud af, hvordan jeg kan få hjælp, finde et telefonnummer eller noget andet, så hun kan altid hjælpe"* (Kateryna, bilag 13: 1). Vennen bliver således en

ressourceperson, som med sit lokalkendskab og adgang til information kan gøre det muligt for ukrainerne at handle selvstændigt i det færøske samfund. Udover at have nemmere ved at navigere i de forskellige systemer i hverdagslivet, får de også praktisk hjælp i form af gaver, og tjenester. Her forklarer Sofya, at hun har fået møbler af Anna Maria, samt at hun kører hende, hvis hun skal nogle ærinder, og Anastasya fortæller også at Ásla har hjulpet hende med at skaffe en seng og transportere den for hende (Sofya, bilag 7: 4; Anastasya, bilag 9: 2). Disse konkrete former for støtte kan virke små, men kan også have betydning for oplevelsen af mestring i hverdagen.

Samlet set viser disse eksempler, hvordan relationen mellem flygtning og frivillig ikke blot rummer socialt samvær, men også fungerer som en praksis, hvor viden, normer og tilgange til det færøske samfund videregives gennem deltagelse i venskabet. Her kan orienteringen i det færøske samfund fungere, både sprogligt, kulturelt, socialt og praktisk. Gennem denne støtte, kan man argumentere for, at de ukrainske informanter ikke kun får lettet deres adgang til det færøske samfunds sociale domæner, men også oplever en øget mestring i hverdagen, hvilket kan styrke deres selvstændighed og trivsel. I stedet for at forstå integrationsbegrebet som en lineær proces, kan det her anskues som noget, der sker situeret og relationelt, i det små, gennem samvær, samtaler og handlinger, hvor venskabet også kan fungere som et slags læringsrum, hvor de frivillige også får indblik i andre kulturer og normer. Relationerne gør det nemmere for flygtningene at navigere i ellers lukkede sociale og institutionelle domæner, og de frivillige fungerer som "brobyggere", der med deres lokalkendskab kan lette adgang til samfundet og skabe muligheder for flygtningene.

9.3 Modstridende følelser og roller i venskabet

Venskabet indeholder mange ambivalente følelser, og her er det også meget forskelligt hvordan de forskellige aktører går ind i venskabet. I interviewene med de frivillige fremstod det tydeligt, at mange havde svært ved at navigere i deres egen rolle i venskabet, og her blev det tydeligt at venskabet blev tolket som et spændingsfelt mellem hjælp og venskab. En af dem der snakkede meget om indre dilemmaer i forhold til hendes rolle i venskabet, var Anna Maria, der nævner at det har været en hård relation for hende at være i, hvor hun har påtaget sig meget ansvar, og er blevet dybt involveret i Sofyas liv, hvor hun siger:

"Før jeg ved af det, er jeg bare dybt involveret i deres liv [...], fordi det bare... det falder mig naturligt hele tiden at hjælpe og være der; og jeg har et meget stærkt empatisk gen [...], så det føltes nærmest nogle gange, som dengang min mor var mest afhængig af mig." (Anna Maria, bilag 6: 3)

I ovenstående citat tydeliggør Anna Maria at hendes rolleforståelse ikke kun er baseret på bevidste valg, men også noget, der kan ses som et naturligt respons. Her kan vi inddrage *habitus* begrebet, hvor man kan antage at Anna Maria igennem habituering har tilegnet sig en praksis sans for at yde omsorg overfor andre mennesker. Når hun sammenligner sin relation til Sofya med forholdet til sin egen mor, antyder hun, at hun ubevidst påtager sig en omsorgsrolle, der går langt ud over den forventede frivillige omsorg. Denne omsorgshabitus kan muligvis også være formet af sociale erfaringer i et færøsk samfund, hvor man er meget tæt forbundet med familien, og vant til at udøve omsorg i disse konstellationer. Anna Marias involvering i relationen kan også analyseres i lyset af *følelsesarbejde*. Her fortæller hun, hvordan hun har skulle regulere og justere hendes følelser i løbet af venskabet:

"Jeg følte selv, at jeg simpelthen gik helt ned med flaget, jeg kunne næsten ikke overskue at besøge hende, fordi jeg blev virkelig tynget gennem en meget, meget lang periode, og jeg blev irriteret på hende og følte, at det her slet ikke var rigtigt [...], jeg har ikke samvittighed til det, eller sådan, jeg kunne ikke bare sige: okay, nu besøger jeg dig bare og skriver ikke hver dag, du ved" (Anna Maria, bilag 6: 6-7).

Her kan man se hvordan følelsesarbejdet bliver udført, for at balancere ens emotioner i forhold til relationens behov. Her kan man argumentere for, at Anna Maria prøver at opretholde rollen som den omsorgsfulde, til trods for at hun i perioder i venskabet har følt frustration og afmagt. Hochchilds begreb om følelsesarbejde beskriver, hvordan mennesker i sociale sammenhænge må regulere deres følelsesudtryk i overensstemmelse med sociale normer, og i dette tilfælde, forventningen om at være den nærværende og tålmodige i relationen. I den frivillige kontekst, hvor relationen også skal fungere som et venskab, kan man argumentere for, at følelsesarbejdet bliver mere komplekst. Det er ikke en professionel relation, hvor der er afgrænsede roller og forventninger, men der er i nogen grad forpligtelser i form af Røde Kors' retningslinjer. Dog kan der i det sociale samspil mellem mennesker opstå uventede situationer, hvor der kan ske ting som går udover Røde Kors' rammer. F.eks. understreger Røde Kors, at man som frivillig ikke skal påtage sig myndighedslignende ansvar på vegne af sin ven. Men her tydeliggør Anna Marias fortælling, at det kan være svært at udføre i praksis, hvor hun har været i kontakt med mange offentlige instanser på vegne af sin ven (Anna Maria, bilag 6: 7). Når man indgår i en social relation med nogen, så kan det være svært at trække en grænse for, hvor langt man skal gå, og hvornår man må sige stop, og her understreger Anna Marias fortælling hvordan følelsesarbejdet bærer præg af et ansvar, som man ikke kan lægge fra sig uden videre. I forlængelse af dette åbner Candace Clarks teori om sympatiøkonomi op for en analyse af, hvordan

emotionelle udvekslinger ikke altid er neutrale, men præget af implicite regler og uligheder. Anna Maria beskriver, hvordan hun føler sig som en: ”*selvlært socialrådgiver*”. Dette kan vidne til, at der opstår en skæv fordeling i relationen, hvor hun oplever at give langt mere, end hun får tilbage. Her kan man argumentere for at Anna Maria investerer sympati i relationen, men uden at få noget tilbage, hvilket ellers er normalt i mere gensidige udvekslingsforhold. Clark peger på, at sympati er begrænset og styret af sociale regler og moralske vurderinger, og at frivillige ofte handler ud fra *barmhjertighedsprincippet*, hvor de giver uden forventning om tilbagebetaling. Men Anna Marias oplevelse kan antyde, at dette princip kollapser, når omsorgsansvaret bliver for tungt. Samtidig kan man i lyset af sympatiøkonomien forstå Anna Marias oplevelse af at blive “for involveret” som en brudflade i den *komplementære rolleforståelse*, hvor frivillighedens grænser bliver uklare.

Her udtrykker andre frivillige også, at de er lidt usikre på hvilken rolle de har i venskabet, og her opstår der primært tvivl, om de fungerer som en ven eller som en hjælp/støtte. Eirikur fortæller: “... *jeg ved ikke helt, hvad formålet med mig er - min tid sammen med dem er nok slut nu, fordi de klarer sig nogenlunde fint*” (Eirikur, bilag 4: 6). Når den hjælpende rolle ikke er aktuel længere, er det uklart for ham, hvad relationen går ud på. Her kan man argumentere for, at der opstår et spændingsfelt mellem om man er en støtteperson eller en ven. Og når der ikke er behov for hjælp eller støtte, hvad går relationen så ud på? Kristina påtaler også en lignende usikkerhed omkring hendes rolle, samt hvad hendes venner ønsker fra relationen (Kristina, bilag 10: 6). Kristina oplever tvivl om hvorfor Aleksandra ønskede en Røde Kors Ven, om det var på baggrund af ønske om at få venner eller få hjælp, og hvordan hun skal passe ind i denne her rolle. Her taler hun også om, at hun har vanskeligheder ved at vurdere, hvordan hun skal være som ven, og her udtrykker hun også tvivl om Aleksandra synes de er et særlig godt match (Kristina, bilag 10: 4). Her prøver Kristina at navigere i, hvad der er passende i venskabet, idet hun ikke helt ved, hvad hendes rolle i venskabet indebærer, og dette kan opleves som emotionelt belastende, når hun ikke er helt indforstået med hvad følelsesreglerne er i venskabet. Hvis vi analyserer dette i lyset af sympatiøkonomien, så kan man argumentere for, at venskabet opstod ud fra et sympatisk standpunkt, og når denne sympatiudveksling ikke er til stede længere, så kan forholdet være svært at navigere i, idet det ikke hviler på de samme præmisser som man troede i starten. Dette viser, hvordan relationen mellem frivillig og flygtning kan komme til at hvile i et udefineret felt mellem hjælp og venskab, hvor roller og forventninger er uklare.

I modsætning til nogle af de andre frivillige, der oplever mange usikkerheder omkring deres egen rolle i venskabet, giver Ásla og Tórhild udtryk for en mere afslappet tilgang, hvor man kan argumentere for, at de forstår sig selv mere som venner fremfor støttepersoner. Ásla fortæller: “*Det*

har føltes meget naturligt - hvis der er en uge, hvor man ikke kan, så kan man ikke” (Ásla, bilag 8: 3), hvor hun også understreger at venskabet ikke føles forpligtende, men ligesom hendes øvrige venskaber. Her beskriver hun også, at hun var lidt bekymret for at relationen ville blive tung, men at den i praksis opleves som let og uformel. Ásla fortæller også: *”Faktisk tænker jeg ikke så meget over Røde Kors. Det er blevet så naturligt, at jeg ikke oplever det som en del af noget særligt”* (Ásla, bilag 8: 5). Dette kan betyde, at relationen ikke opleves som bundet til en bestemt formel rolle eller udvekslingslogik set i lyset af sympatiøkonomien, men at den har mulighed for at udvikle sig til en mere gensidig relation. Tórhild fortæller også: *”Det, jeg synes, jeg har lært, er, at jeg godt kan være en ven, men man behøver ikke at have så store forventninger til sig selv”* (Tórhild, bilag 12: 4). Her kan man argumentere for, at i stedet for at se de uklare grænser i relationen som en problematik, at de i højere grad, *”tager det, som det kommer”*, som Tórhild udtrykker det (Tórhild, bilag 12: 2). Dermed fremstår deres rolleforståelse som mindre præget af usikkerheder og mere båret af tillid til, at relationen udvikler sig i det tempo og den form, der føles naturlig for begge parter.

Mange af de frivillige udtrykker også at det kan være svært navigere i, hvad der er passende at sige, spørge om og dele. Her er relationerne prægede af forskellige følelsesmæssige dispositioner, som ikke er tydeligt formulerede. Her fortæller Eiríkur: *”Det værste er, at jeg egentlig ikke ved, hvor grænserne går, hvad jeg kan spørge om. Jeg prøver bare... ikke at tale om krigen, ikke spørge ind...”* (Eiríkur, bilag 4: 4). I deres introduktion har de frivillige fået at vide, at de ikke skal spørge for meget ind til krigen, hvis ukrainerne ikke selv bringer det på banen, og herunder, er der mange af de frivillige, der har svært ved at navigere i, hvad man kan snakke om, og hvad man ikke kan snakke om. I tråd med Hochschilds begreb om følelsesarbejde, bliver de frivillige nødt til at regulere deres handlinger og samtaleemner alt efter situationen, hvor omsorgen også bliver et aktivt arbejde om at aflæse og tilpasse sig til den konkrete situation der udspiller sig i venskabet. En lignende bekymring giver Dagmar også udtryk for: *”Jeg må nok også passe lidt på med, hvad jeg spørger om, og hvad jeg fortæller - jeg skal ikke gøre alting så lyserødt, når de selv er flygtet fra et land”* (Dagmar, bilag 14: 2). Her prøver hun at balancere mellem at være nærværende, men også at tage hensyn til hendes venner, hvor hendes refleksion viser, at grænserne også handler om sociale positioneringer. Der ligger et arbejde i at positionere sig følelsesmæssigt i mødet med et andet menneske, og her kan man argumentere for, at relationen kan være et felt for usynkroniserede følelsesregler, hvor forskellige følelseskulturer skal mødes og finde en fælles rytme. Særligt også taget i betragtning af den udsatte position ukrainerne er i.

I forlængelse af dette, er der også flere frivillige, der giver udtryk for, at de gerne ville have haft en mere klar forventningsafstemning. Her fortæller Kristina og Anna Maria: *"Jeg tror aldrig, vi har fået rigtig godt afstemt, hvad de ønsker af det her"* (Kristina, bilag 10: 6) og *"...det er det her med forventningsafstemning. Det havde jeg gerne set, at vi havde gjort i starten"* (Anna Maria, bilag 6: 10). Her kan man argumentere for, at de ønsker at skabe mere kommunikativ tydelighed i en relation, der kan indeholde mange forskellige følelsesmæssige dispositioner. Dette vidner til at relationen i Røde Kors, er præget af en frihed til at udvikle relationen, som man selv har lyst til, men at dette også kan være kompliceret, når der er uklare grænser for, hvilken rolle man skal indtage, og hvordan man skal kommunikere i relationen. Røde Kors laver retningslinjer for, hvad man kan lave sammen, og hvilke principper man kan følge i relationen, men dette er ikke faste regler for, hvad ens 'opgaver' er i relationen, og derfor kan grænserne også være i konstant forhandling. Her kan man argumentere for, at der ligger et konstant emotionelt arbejde i at orientere sig i en relation, hvor der ikke er faste regler, hvilket gør grænsedragning og følelsesarbejde en central del af venskabet praksis. Dette kan være emotionelt belastende for de frivillige informanter, idet de måske også føler et stort følelsesmæssigt ansvar overfor deres ven. I forlængelse af dette, kan man også argumentere for, at denne utydelighed kan skabe muligheder, idet uklare roller og forventninger kan åbne op for at relationen og dens grænser kan udvikles i fællesskab. Her opstår der et rum for gensidig læring, som tidligere nævnt, hvor den frivillige og ukraineren må lytte og justere i mødet med den andens behov, hvilket er grundlaget for et gensidigt venskab.

I kontrast til de frivillige, der udtrykker ambivalens omkring deres rolle og følelsesmæssige usikkerheder i relationen, fremstår ukrainernes fortællinger mere prægede af taknemlighed og positivitet. Dette betyder ikke, at de ikke har bekymringer eller negative følelser, dog var disse ikke relaterede til selve venskabet og deres rolle i relationen, men mere til deres eget liv eller deres oplevelse af at bo på Færøerne. Her udtrykker Diana: *"Jeg er meget taknemmelig for, at der er nogen, som vil hjælpe os og bruge deres tid på os"*, mens Kateryna siger: *"Jeg synes ikke, det kan være bedre, end det er"* (Diana, Bilag 5: 3; Kateryna, bilag 13: 1). Her udtrykker alle de ukrainske informanter en eller anden form for glæde og taknemlighed for at have en Røde Kors Ven (Anastasya, bilag 9: 1; Adriana, bilag 15: 1; Sofya, bilag 7: 4; Aleksandra, bilag 11: 6). Dette kan selvfølgelig være fordi de er oprigtigt glade, og ikke oplever negative følelser i relationen, men her kan man også argumentere for, at relationen bærer præg af nogle sociale logikker, der kan gøre det svært for deltagerne at kritisere den støtte de får. Hvis man inddrager sympatiøkonomien, så kan man diskutere om taknemligheden fremstår som en oprigtig følelse eller som et resultat af et socialt passende respons. Her kan

relationens emotionelle dynamik være præget af en asymmetri, hvor man som modtager af sympati, ikke kan tillade sig at være kritisk, selvom 'normale' venskaber nemlig kan indeholde modstridende følelser. Her kan man også i tråd med Hochschilds begreb om følelsesarbejde argumentere for, at ukrainerne bevidst eller ubevidst tilpasser deres følelsesudtryk til, hvad de oplever som passende i rollen som "modtager" af støtte. Her påpeger Hochschild at følelser formes af kulturelle og kontekstuelle følelsesregler, og hvis taknemlighed og glæde er det følelsesudtryk man forventer at udvise i et frivilligt venskab, hvor man modtager støtte og hjælp, så er det disse følelser, der kommer til at præge deres oplevelse af at være relationen. Således kan man diskutere om den positivitet og taknemlighed de udviser, er et reelt udtryk for deres indre følelser og tanker, eller om det mere repræsenterer en måde at være i relationen. Dette er en central pointe, idet relationen kan opleves meget anderledes i forhold til hvilken position man indtager i den.

9.4 Relationsudvikling og fremtiden

Røde Kors fortæller deres deltagere, at venskabets formelle relation i Røde Kors varer omkring i et år, hvor man efterfølgende selv kan beslutte hvordan venskabet skal se ud. Nogle ophæver kontakten efter denne tid, mens andre stadig fortsætter med at ses. Alle informanterne udtrykker, at de stadig har kontakt med hinanden, til trods for, at nogle påpeger at dette venskab er ved at komme til sin ende (Eirikur, bilag 4: 6; Kristina, bilag 10: 8-9). Dog udvikler relationen sig meget forskelligt på tværs af de forskellige matches.

En af de ting, der kan påvirke venskabets udvikling, er hverdagslivets udfordringer, hvor mange af informanterne nævner, at de har haft for travlt til at ses. Eirikur, der kun har mødtes med Diana og hendes familie fire gange, fortæller, at han har meget at lave i hjemmet, hvor han har et gammelt hus, som han skal sætte i stand, samt at han har dårlige arbejdstider, hvilket gør at han ikke kan være sammen med dem særlig ofte (Eirikur, bilag 4: 3). Her kan det være svært at udvikle et dybt venskab, hvis man ikke ses særlig ofte, og samme udfordringer nævner flere af de andre informanter, hvor både Dagmar og Tórhild nævner at personlige familieting har gjort, at de ikke har haft tid til at være sammen med deres venner lige så meget, som de måske kunne tænke sig (Dagmar, bilag 14: 3; Tórhild, bilag 12: 3). Udover familie og personlige årsager, så nævner mange af informanterne også arbejde som en faktor, der gør at de ikke har tid til at ses så meget. Her fortæller Kristina:

"[...] det har ret ofte været sådan, at enten har hun ikke kunnet, eller også har vi aflyst, fordi hun skulle arbejde, så nu er det næsten blevet en slags default setting for mig, at hun sikkert arbejder.

Det har gjort, at jeg ikke har rakt så meget ud længere" (Kristina, bilag 10: 7).

Her forklarer Kristina, at Aleksandras arbejdstider har gjort, at der ikke har været tid til at ses særlig ofte, hvilket også kan være årsagen bag, at hun forklarer venskabet som mere ”formelt” (Kristina, bilag 10: 2). Både Adriana og Kateryna beskriver også, hvordan deres arbejde har gjort, at de ikke længere har tid til at ses med deres venner, så ofte. Her kan man argumentere for, at jo mere man kommer ind i samfundet, jo mindre har man tid til at ses med ens Røde Kors Ven. Dette beskriver Kristina også, hvor hun sætter spørgsmål til, om hendes venner er så godt inde i samfundet nu, at de ikke har brug for en Røde Kors Ven længere (Kristina, bilag 10: 9). Her kan der være mange årsager bag, at venskabet ikke udvikler sig dybere, hvor hverdagslivets udfordringer blandt andet er med til påvirke, hvor meget tid man kan bruge sammen.

Herunder findes der også andre usikkerheder der kan påvirke relationens udvikling, og en af disse er uvisheder om fremtiden, særligt for de ukrainske flygtninge. Alle ukrainerne nævnte, at det var en positiv oplevelse at bo på Færøerne. Men her påtaler mange, at de gerne vil vende hjem igen på et tidspunkt. Sofya fortæller at hun generelt har haft det godt på Færøerne, men at hun går igennem en dårlig periode med hjemve lige nu: ”*So it's like, I want to go home, but I don't, because I don't have a home*” (Sofya, bilag 7: 7). Samme bekymring udtrykker Adriana, hvor hun gerne vil vende hjem igen, men at hun usikker på, om dette overhovedet er en mulighed som situationen ser ud nu (Adriana, bilag 15: 4). Her kan man diskutere, om informanterne kan være så tyngede af deres situation, at de ikke har overskud til at engagere sig i relationen, dog er dette ikke noget som informanterne eksplicit nævner i interviewet. Eftersom mange af informanterne gerne vil vende hjem igen, så kan man også diskutere, hvorvidt der er et ønske om at engagere sig lige så meget i venskabsrelationen, idet man ikke ved, om den kommer til at holde i længere tid. Her nævner nogle af informanterne dog, at de vil fortsætte relationen, selvom de flytter tilbage til Ukraine eller andre steder efterfølgende, hvor de kan have kontakt over internettet i stedet for (Sofya, bilag 7: 7; Adriana, bilag 15: 4; Kateryna, bilag 13: 3). Dette viser at venskabet går udover disse bekymringer, og at man er villig til at være en del af venskabet på trods af disse usikkerheder om fremtiden. Denne usikkerhed om fremtiden, kan også påvirke hvor integreret i det færøske samfund informanterne har lyst til at være, hvor man måske ikke har lyst til at fuldt engagere sig i samfundets forskellige sfærer, hvis man ikke ved, om man har lyst eller overhovedet kan blive boende. Her udtrykker Adriana f.eks. at hun ikke har overskud til at lære færøsk fuldt ud, når hun ikke ved hvordan hendes fremtid på Færøerne ser ud. Her nævner hun dog, at hvis hun ikke kan vende hjem igen, så er hun villig til at lære det færøske sprog (Adriana, bilag 15: 4). Her kan man argumentere for, at ukrainske flygtninge står i en særlig udsat situation, hvor deres

opholdstilladelse kun gives et år ad gangen, samt ved de ikke, om de har mulighed for at vende hjem igen.

Der kan være forskellige grunde til, at man ikke har mulighed eller lyst for at fuldt ud engagere sig i venskabet, herunder sproget, ens andre relationer, arbejde, kulturforskelle, hverdagsproblematikker eller tvivl om grænsedragning. Her kan man sætte spørgsmål til, om hvad der definerer et venskab, og særligt set i konteksten af dette faciliterede venskab mellem frivillige og ukrainere. Som diskuteret i forbindelse med sympatiøkonomien, så fungerer logikken i dette venskab en del anderledes, idet en part er sympatigiveren, mens den anden er modtageren. Dette skaber en asymmetri i venskabet, hvilket ellers ville være atypisk i traditionelle venskaber. På denne måde er forudsætningerne for dette venskab også anderledes, og her kan man også diskutere om hvorvidt venskab er den rigtige titel på denne relation, hvor relationen bliver ”solgt” som et venskab, men måske i højere grad fungerer ud fra andre logikker.

Røde Kors prøver at sætte folk sammen i samme aldre, med fælles interesser og samme familieform, hvilket kan have indflydelse på, hvordan kemien mellem de to parter udspiller sig, og her påtaler Sofya og Kateryna, at dette også har haft indflydelse på deres trivsel i relationen, hvor de oplever at disse faktorer har betydning for, at de kommer godt ud af det med deres ven (Sofya, bilag 7: 1-2; Kateryna, bilag 13: 1). Her kan matchet have indflydelse på, at relationen udvikler sig til et gensidigt venskab, der går udover frivillighedens rammer, idet man har andre fælles samlingspunkter. En af de informanter der snakker om udvikling i relation, og gensidighed i venskabet er Anna Maria, der fortæller:

”...så jeg ser det som en varig relation, som forhåbentlig vil udvikle sig til blive mere [...] altså mere balanceret. [...] hun er selvfølgelig ikke min bedste ven, som jeg har det med mine veninder [...] jeg ved, at hun også rigtig gerne vil hjælpe mig, hvis jeg har brug for det, og det er jeg også bevidst om - hvor jeg spørger hende indimellem: kan du ikke gøre mig en tjeneste eller sådan noget? Så hun også føler, at hun kan give noget tilbage [...] Så jeg håber, vi fortsætter med at have et godt og ligeværdigt, eller sådan, et almindeligt venskab” (Anna Maria, bilag 6: 8).

I dette citat tydeliggøres det, at Anna Maria ønsker en mere gensidig relation. Anna Maria har hjulpet Sofya med mange forskellige ting, hvor hun også oplever at denne hjælp er gensidig, hvor Sofya også supplerer i hendes interview, at hun f.eks. hjælper Anna Maria med at lave mad til fester, og havearbejde i deres sommerhus (Sofya, bilag 7: 3, 4). Her kan man argumentere for, at relationen har mulighed for at blive mere gensidig, når sympatiprincippet bliver udvisket, og begge parter har en

mere lige mulighed, for at tilbyde hjælp og støtte. Til trods for at relationen Anna Maria har fået i RKV ikke føles lige så naturlig som hendes øvrige venskaber, så anerkender hun, at den har en særlig plads i hendes liv, og er et godt og almindeligt venskab. Her ses der hvordan at venskabet har potentiale for at transformeres fra sympatiudvekslingsprincippet til at blive mere gensidigt. I forlængelse af sympatiøkonomien, hvor mennesker der er i sårbare positioner, får et pusterum fra at leve op til hverdagslivets vanlige krav, så kan man også argumentere for, at når hverdagslivet begynder at køre igen sådan nogenlunde normalt for ukrainerne, så har de mulighed for at tilbyde mere i relationen, hvilket kan skabe en mere ligeværdig dynamik.

De frivillige informanter, der har en mere naturlig tilgang til relationen, udvikler også en mere afslappet tilgang til mulige relations ændringer, der minder lidt mere om øvrige venskaber, hvor livsomstændigheder også kan have indflydelse på hvordan og hvor ofte man ses. Her fortæller Ásla: *"...nu skal jeg snart tilbage på arbejde igen, så det kommer til at ændre sig lidt - jeg vil ikke kunne mødes lige så let i dagtimerne, som jeg har kunnet, men jeg tænker, at vi nok skal finde ud af det"* (Ásla, bilag 8: 3). Her ses der at relationen nok kommer til at ændres, men at det ikke er en problematik, og at det bare er en naturlig del af livets gang. Samme tanker laver Tórhild også, hvor hun håber at relationen fortsætter som den gør nu (Tórhild, bilag 13: 5). For de andre frivillige informanter, ses der også et ønske om at fortsætte relation, dog på en måde der imødekommer begge parter behov. Eiríkur nævner f.eks. at han ikke skal fungere som hjælp mere, men måske fungere som en ven eller støtte af en art så længe Diana og hendes familie er på Færøerne (Eiríkur, bilag 5: 6). Her kan man argumentere for, at Eiríkur, vil fungere som en person de kan henvende sig til, hvis der er noget, men at han ikke har lyst til at presse et venskab, der ikke føles naturligt. Her fortæller Kristina også, at hvis Aleksandra og hendes familie ikke har tid eller behov for at være sammen, så er det også fint for hende (Kristina, bilag 10: 8-9). Samme tankegang har Dagmar der fortæller: *"Altså, jeg vil gerne fortsætte med at have kontakt med dem, så længe de er her [...] Og faktisk kunne jeg godt tænke mig lidt mere kontakt med dem, men ikke mere end hvad de selv vil, ønsker eller har behov for..."* (Dagmar, bilag 14: 3). Her kan man argumentere for, at asymmetrien i venskabet tydeliggøres, hvor relationen er på baggrund af sympatimodtagerens behov. Selvom de frivillige måske har lyst til at være tættere med deres ven, så vil de ikke gå over nogle grænser eller få relationen til at fremstå påtvunget. Eftersom relationen er baseret på en slags sympatiudveksling, så handler det også om modtagerens behov, og hvis modtageren ikke udviser behov for støtte eller sympati, så kan den *komplementære rolleperformance* blive uklar, og dermed kan man argumentere for, at der hellere ikke samme behov for at opretholde kontakten.

Dermed kan man sige at venskabet i RKV ikke fungerer som en 'normalt' venskab, men bærer præg af nogle andre sociale logikker. Her er venskabet i høj grad afhængigt af sympatiudvekslingens logik, hvilket gør det svært at opnå ligeværdighed i relationen. Hvis venskabet bærer præg af gensidighed, og går udover sympatiudvekslingens rammer, så er der stor mulighed for, at det kan udvikle sig til et ligeværdigt venskab, hvilket i højere grad ses for Anna Maria og Sofya, Tórhild og Kateryna, og Ásla og Anastasya. På den anden side, kan det være svært at udvikle venskabet, hvis det i højere grad bygger på sympatilogikken, hvor man kan have svært ved at bevæge sig ud af disse rammer. Her kan man også diskutere, om manglende interesse og overskud fra begge parter, kan have indflydelse på at relationen ikke udvikler sig yderligere. I forlængelse af dette, kan man også argumentere for, at begge parter i relationen kan føle en form for forpligtelse til at fortsætte venskabet, til trods for manglende overskud og interesse. For de frivillige handler det måske om, i tråd med følelsesarbejde, at fremstå som den hjælpsomme person, der står til rådighed, mens det for ukrainerne kan være en måde at fremstå som taknemlig, så man ikke virker afvisende overfor den hjælp og støtte man har fået. Anna Maria kan være et godt eksempel på, hvordan det kræver meget energi, at få relationen til at fungere, og på baggrund af denne personlige indsats, kan man argumentere for, at relationen er blevet mere gensidig og ligeværdig med tiden, og derfor kan man også antage, at det kræver ekstra engagement at få relationen til at udvikle sig til et venskab efter RKV. Selvom relationen ikke udvikler sig til et venskab, efter den formelle rolle er slut, så tydeliggør informanternes fortællinger, at de stadig kan fungere som en person, deltagerne kan trække på, hvis de har brug for hjælp eller har spørgsmål til noget. På denne måde kan relationen i RKV fungere som et slags sikkerhedsnet, hvilket eksisterende forskning påpeger, er svært for immigranter at tilegne sig i det færøske samfund. Som analysen også påpeger, så kan venskabet være et læringsrum for sprog, kultur, sociale netværk og hverdagsmestring, og derfor kan venskabet stadig have betydning for deltagernes overordnede trivsel til trods for at de ikke bliver 'rigtige' venner.

10. Diskussion

Med et praksisteoretisk blik på sociale handlinger som noget, der formes i hverdagslivet, har jeg analyseret, hvordan venskabet praktiseres gennem udtalelser og følelsesudtryk, og hvordan denne praksis er en løbende proces, og ikke en fast enhed. I stedet for at tage venskabet som noget intentionelt eller institutionelt givet, har jeg med Schatzkis praksisforståelse undersøgt, hvordan relationen konkret udfolder sig gennem handlinger, udtalelser, følelsesudtryk og forståelser i forskellige situationer. Fokus har været på de konkrete 'doings and sayings', og hvordan disse indgår

i en større *teleoaffektiv* struktur, hvor både mål, følelser og normer spiller ind. Praksisteorien har fungeret som en ramme til at analysere casen, og har været god til at indfange at praksisser foregår i en særlig kontekst og situeret rum. Denne logik hænger sammen med casestudiet, hvilket giver adgang til at undersøge praksisser som indlejrede i organisatoriske og samfundsmæssige rammer, hvilket også har været interessen i specialet. Casestudier bliver ofte kritiseret for en begrænset generaliserbarhed (Flyvbjerg, 2020: 628). Specialet søger derfor ikke en statistisk generalisering, men derimod en analytisk generalisering, hvor casens fund kan være med til at give indsigt i lignende indsatser i beslægtede kontekster (Flyvbjerg, 2006: 228). Hvis man sammenligner med den danske indsats Venner Viser Vej, så viser specialets analyse også at flygtningene får sprogkundskaber, kulturel forståelse, handlekompetencer og adgang til sociale netværk og offentlige instanser igennem deres ven, men her afviger RKV fra VVV, ved at de frivillige i højere grad inkluderer deres venner i deres omkringliggende netværk, og dette er et eksempel på, hvordan konteksten for denne indsats også har betydning for, hvordan den udvikler sig, og hvordan folk engagerer sig. Resultaterne fra Venner Viser Vej er baseret på en evaluering, og her viser evalueringen, at VVV opnår de målsætninger der er for projektet, og her kan også man se i lignende evalueringer af mentorindsatser fra Finland og Norge, at deltagerne kommer tættere på jobs og muligheder (Mealor, 2024). Disse evalueringer bygger ofte på en statisk forståelse af relationen, hvor resultaterne skal fungere som et slags succeskriterie for indsatsen. Informanterne vurderer at de får fordele og muligheder igennem venskabet, men her adskiller specialet sig den tidligere forskning, ved at fokusere på hvordan relationen formes og opleves, og hvordan de kan få adgang til disse sociale domæner igennem hverdagslig deltagelse i praksissen. Dette kan bidrage til en mere nuanceret forståelse af, hvordan civilsamfundsindsatser virker i praksis, og hvordan de opleves og forhandles i deltagernes hverdagsliv. Dog adskiller forskellige aspekter af de domæner der bliver åbnet op for i RKV, hvor de frivillige åbner op for deres familie og venner, og dette kan være et tegn på at casen ikke fungerer isoleret, men kan rumme en forståelse af hvordan lignende relations baserede civilsamfundsindsatser kan fungere i det færøske samfund, men måske også i andre små og homogene kontekster der ligner.

I analysen har jeg haft fokus på at den færøske kontekst kan forstås som en væsentlig faktor for praksissen, men dette betyder ikke at det er den mest afgørende indflydelse på praksisudformningen. Dette er fordi praksisser forstås som indlejrede i et komplekst samspil af materielle, strukturelle og affektive forhold, og en metodisk risiko kan være, at man kommer til at tillægge praksissen en for stor betydning, hvor man dermed kan ende med at overse andre vigtige aspekter, herunder alle de ting der opstod før praksissen. Dette kan f.eks. være de ressourcer som de frivillige og ukrainerne tager

med sig ind i venskabet, såsom uddannelse og økonomi, hvilket kan have indflydelse på, hvor meget de "får ud af" relationen. I analysen har jeg påpeget at den færøske kontekst har betydning for venskabspraksissen, men det udelukker ikke at andre faktorer kan spille en lige så stor rolle, og kan have lige så stor indflydelse på de samme aspekter, som jeg har analyseret den færøske kontekst ind i. Dette er styrken og begrænsningen med praksisteorien, hvor den giver adgang til at undersøge handlinger som situerede, hvilket også kan gøre det svært at etablere en entydig kausal forklaring i praksisteorien. Her har praksisteorien en flad ontologi, hvilket betyder at alle dele bliver set på samme niveau (Schmidt, 2018: 12). Dette betyder at man kan risikere at overestimere betydningen af nogle ting, mens man undertrykker andre. Dette kan betyde at man forsøger at sige noget om det hele, hvilket praksisteorien også bliver kritiseret for (Schmidt, 2018: 6-7). Dette gør det også svært at indskrænke fokus i praksissen, og derfor kan det være svært at nøjagtigt afgrænse hvad der er essentielt for en praksis. Den flade ontologi betyder også at man frasiger et analytisk fokus på magtperspektiver, hvilket også har været en metodisk overvejelse i specialet. Her kan man diskutere om hvorvidt det overhovedet er muligt at anskue venskabet som et lige forhold, særligt når den ene part har mere adgang til ressourcer i det færøske samfund, og skal fungere som en slags mentor for deltageren. Praksisteoriens flade ontologi har gjort det muligt, at ikke have fastlagt analytisk fokus på denne skævhed på forhånd, hvor jeg har prøvet at antage at begge parter indgår i venskabet fra hver deres position og er sammen om at forme relationen mellem dem. Som praksisteorien også understreger, så kan det sociale liv godt indeholde magthierarkier, og derfor har jeg aktivt anvendt teorier om følelsesarbejde, sympatiøkonomi og habitus til at analysere nogle af disse asymmetrier.

Teorier om følelsesarbejde og sympatiøkonomi blev inddragede for at dykke ned i venskabets emotionelle dimensioner, og hvilke følelsesmæssige logikker der præger relationen. Hochschilds begreb om *Følelsesarbejde* er blevet udviklet til at beskrive hvordan man laver følelsesarbejde på arbejdsmarkedet, og derfor kan man diskutere, at den frivillige kontekst gør det her begreb mere flydende. Den frivillige indsats kan både ses som et slags arbejde, hvor der er nogle særlige krav og et særligt ansvar der hører med, men derudover åbner frivilligt arbejde også op for mere individuelle motivationer. Dette kan også argumentere for, opstår i netop denne relation, der skal fungere som et venskab, men hvor der også eksisterer en stor mængde følelsesarbejde, og ansvar fra de frivillige. Her handler det om at navigere imellem at være en ven, og at være en 'professionel', der skal udvise omsorg og hjælpe. I analysen kan man således se, at frivilligt arbejde også indeholder dimensioner af arbejdsmarkedetslogikken, men at det også åbner op for mere frihed, hvor man som frivillig selv har ansvar for, hvor meget man vil engagere sig og hvordan man gør det. Dette viser at følelsesarbejdet i

frivillige relationer både kan forstås privat og professionelt, og her bliver følelsesarbejdet også overladt til den frivillige at vurdere, hvilket gør følelsesarbejdet mere situeret og forhandlet i forhold til konteksten.

Som sympatiøkonomien påpeger, så udviser de frivillige sympati ud fra barmhjertighedsprincippet, hvor man ikke forventer tilbagebetaling for sin sympati. Her kan man dog argumentere for, at de frivillige ubevidst forventer en eller anden form for tilbagebetaling. De frivillige udtrykte, at de gerne ville gøre en forskel, og her kan man forvente, at de ønsker en eller anden form for taknemlighed, som resultat af deres indsats. Derudover viste empirien også, at når sympatiudvekslingen bliver for tung, og man ikke oplever nogen form for gensidighed, så kan relationen også blive hård, og derfor kan man argumentere for, at sympatiudvekslingen også afhænger af en form for gensidighed eller anerkendelse for den frivillige. Derfor kan man også kritisere sympatiøkonomien for at underbetone de emotionelle investeringer, som frivillige kan bringe med sig ind i relationen, og for at overse at denne udveksling også kan gå begge veje, til trods for at man udviser sympati ud fra barmhjertighed. Dog kan man argumentere for, at denne forventning om tilbagebetaling er mere ukonkret og ubevidst end den ville være i den utilitariske reciprocitet, hvor man forventer samme tilbagebetaling for den sympati man udviser, hvor den tilbagebetaling de frivillige forventer er mere situationsbetinget, og måske i højere grad bliver gengældt i form af taknemlighed og positivitet. I Clarks betegnelse af sympatiøkonomien, så bliver sympati også udvist på baggrund af vurderinger af hvorfor og hvordan en person er endt i en svær situation. Som empirien tydeliggør, så vurderer de frivillige informanter at de ukrainske flygtninge har fortjent og brug for deres sympati. Her kan man argumentere for, at de frivillige vurderer dette ud fra moralske dilemmaer omkring forpligtelse og retfærdighed. Her er flygtninge en særlig case, idet de er ankommet til Færøerne af nød, hvilket mange af informanterne også sagde, var årsagen bag at indgå i relationen. Sympatiprocesser afhænger af kollektive værdier, hvor man kan diskutere, at de fleste mennesker vurderer at mennesker, der flygter fra krig, har fortjent medfølelse og sympati af en art. Her kan man diskutere at ukrainernes sårbare situation vækker en særlig moralsk genklang i befolkningen. RKV er ikke kun for flygtninge, og derfor kan også diskutere, om hvorvidt samme interesse for at engagere sig, og give sympati er for andre målgrupper, folk der er kommet til Færøerne for at arbejde eller igennem familiesammenføring. Ville man vurdere disse mennesker, som nogle der har fortjent ens sympati lige så meget som ukrainske flygtninge, og kan der således opstå et hierarki over hvem der har fortjent ens medfølelse. Her er det også interessant at diskutere, at så snart 'sympatikontrakten' er færdig, og når de frivillige oplever at den ukrainske flygtning klarer sig nogenlunde i samfundet, så mister de også noget af interessen for at engagere sig.

Her kan man også argumentere for, at folk får den gode velkomst, hvor de bliver støttede og hjulpet den første tid af deres ankomst, hvor de efter noget tid bliver glemte. Dette kan dog være problematisk, idet forskningen viser, at immigranter der har været på Færøerne i flere år, stadig føler sig ekskluderede fra det sociale liv, og derfor kan man diskutere, om der er en øget interesse for at hjælpe og være en støtte i starten af folks ankomst, men så snart hverdagen træder ind, så mister folk interessen. Dette hænger godt sammen men empiriens fund, hvor mange af informanterne nævnte at travlhed gjorde, at de ikke engagerede sig i venskabet i lige så høj grad længere. Dette rejser spørgsmålet om civilsamfundets sympatiske engagement kan være situationsbetinget og flygtigt, og om hvorvidt det også ubevidst kan være med til at reproducere nogle sociale skel i samfundet. Man kan således argumentere for, at når sympatien udvises ud fra moralske vurderinger af hvornår og hvem der fortjener sympati, risikerer civilsamfundet at forstærke disse uligheder ved kun at inkludere bestemte grupper i deres indsatser. Derudover kan det også præge, hvor og med hvem frivillige vælger at engagere sig, hvilket kan betyde, at bestemte målgrupper ender med at få mindre opmærksomhed i frivillige indsatser.

Asymmetrien i relationen kom også til udtryk i interviewsituationen, hvor jeg gennemgående i mine interviews oplevede at ukrainerne var tilbageholdende med at dele ud af deres indre oplevelser og følelser. I løbet af processen, har jeg overvejet om dette er på baggrund af mere metodiske problematikker eller af mere strukturelle betingelser. Der opstod nogle sproglige og etiske problematikker i interviewene, som kunne være årsag til, at jeg ikke oplevede at ukrainerne delte lige så frit, som jeg oplevede de frivillige informanter gjorde. Dette kan dog også spille sammen med informanternes ønske om at fremstå som glade og taknemlige, som jeg også dykker ned i analysen. Sociolog Sarah Ahmed introducerer i *The Promise of Happiness* begrebet *happy objects*, hvor hun argumenterer for, at følelser som lykke og taknemmelighed ofte betragtes som idealer i bestemte sociale kontekster. I forlængelse af dette argumenterer Ahmed, at lykke er noget der styrer adfærd og skaber gode sociale subjekter, og her bliver minoriserede grupper ofte set som besværlige og uvillige til at tilpasse sig, hvis de ikke udviser glæde (Ahmed, 2010: 10-13). Glæde bliver på denne måde en social forpligtelse, og på denne måde kan ukrainernes følelsesudtryk også ses som en måde at positionere sig som ”den gode flygtning”, en der ikke viser utilfredshed og taknemligt tager imod det der bliver tilbudt, uden at stille krav. Dette kan man diskutere som en slags følelsesstrategi, hvor man søger social accept og anerkendelse, særligt i en position, der er præget af usikkerheder (Ahmed, 2010: 11). I empirien var det tydeligt at informanterne havde usikkerheder og bekymringer omkring krigen og deres fremtid, men dette var ikke den historie, der lå i forgrunden af deres fortælling, hvor

der var der mere fokus på glæden ved at have en RKV og at være på Færøerne. I forlængelse af sympatiøkonomien, kan man også argumentere for, at glæden og taknemligheden bliver en måde at 'betale tilbage' for den hjælp og støtte man har modtaget. Her kan man diskutere, om ukrainerne føler de står i en slags moralsk gæld, hvor det ikke er acceptabelt at stille krav og vise utilfredshed. Her kan man igen argumentere for, at til trods for at civilsamfundet hævder at være med til at skabe inkluderende fællesskaber, ubevidst kan være med til at reproducere samfundsmæssige uligheder, hvor flygtninge og tilflyttere føler de bliver nødt til at undertrykke deres negative og ambivalente følelser i mødet med den frivillige, for ikke at fremstå besværlige eller utaknemlige overfor indsatsen.

10.1 De frivillige rammer

RKV foregår indenfor nogle særlige organisatoriske rammer der bliver definerede af Røde Kors, men her viser empirien at disse rammer ofte træder i baggrunden, når man begynder at opbygge en relation til et andet menneske. I empirien nævner mange af informanterne, at de ikke har haft kontakt med Røde Kors efter matchet, og at de i nogle tilfælde glemmer, at venskabet er en del af en organisatorisk ramme (jf. afsnit 9.3). Dette tyder på, at denne type frivilligt arbejde i højere grad formes af et personligt forhold fremfor et organisatorisk projekt (Grubb, 2023: 271). Her gav de fleste frivillige dog udtryk for, at de følte de kunne henvende sig til Røde Kors, hvis der var noget, selvom behovet ikke havde været der endnu, og at de fik en god introduktion til rollen. Dette kan tyde på at Røde Kors' rammer kan fungere som et slags sikkerhedsnet, man kan læne sig op ad, men at det primært er op til den frivillige selv, at definere hvordan forholdet skal udvikle sig. Dette kan både være meningsfuldt og udfordrende, og her påpeger Anders La Cour at socialt frivilligt arbejde ofte er præget af et råderum til at fortolke og udfylde rollen i interaktionen med deltageren. Dette kan både være med til at skabe meningsfulde øjeblikke, men muligvis også skabe usikkerheder og akavede situationer (Grubb, 2023: 268). Når frivillige engagerer sig mere end det organisationen formelt har sat grænser for, så sker det ofte ud fra personlige følelser af sympati og ansvar (Grubb, 2023: 265). I sådanne tilfælde kan det være svært at definere hvor organisationen står, og hvornår de skal træde ind, og her kan rammerne fungere som en slags retningslinje til at sætte grænser, men dette kræver også, at man er kendt med disse rammer. I empirien sås der, at det kun var Anna Maria der kontaktede Røde Kors, når hun følte at ansvaret blev for meget, og her kan man diskutere, at når Røde Kors kun laver opfølgning med frivillige hver tredje måned, og har arrangementer for frivillige, hvor der ikke er mange der møder op, at der opstår et tomrum mellem de formelle rammer og det personlige engagement i praksis. I RKV kan det frivillige arbejde således fungere som en slags læringsproces, hvor den enkelte må finde sin måde at navigere i relationen på, ofte uden præcise organisatoriske

retningslinjer. Dette stiller særlige krav til den frivilliges evne til at selvregulere deres egen indsats, men her kan man også påpege, at der kan opstå et behov for praksisfællesskaber og faglig sparring, hvor Dagmar f.eks. fortæller, at hun kunne ønske sig mere sparring med andre frivillige (Dagmar, bilag 14: 9). At Røde Kors er tilgængelig, men ikke aktivt involverer sig i venskaberne kan både tolkes som en tillid til de frivillige, og som et udtryk for, at det relationelle arbejde i høj grad overlades til den enkelte. Som Anders la Cour formulerer det, opstår der ofte noget særligt netop i de situationer, hvor relationerne bevæger sig ud over organisationens formelle rammer, hvor ”magien” mellem to individer kan opstå (La Cour, 2014: 80-81). Derfor kan disse ukonkrete rammer både være en udfordring, hvor empirien viste, at det kræver en del følelsesarbejde og engagement for at navigere i relationen, men at det også er når frivillighedens rammer træder i baggrunden, at der er mulighed for at skabe et gensidigt venskab efter den formelle rolle er slut.

11. Konklusion

Udformningen af specialet har haft til formål at besvare problemformuleringen:

Hvordan udgør Røde Kors Venner en social praksis, der kan være med til understøtte integration af ukrainske flygtninge i det færøske samfund?

Gennem 12 kvalitative interviews og med et praksisteoretisk synspunkt, har jeg fået indblik i hvordan relationen mellem frivillige og ukrainske deltagere ikke kun fungerer som et civilsamfundsinitiativ der skal give støtte til ukrainske flygtninge, men et komplekst og dynamisk møde mellem to mennesker, hvor forskellige følelser, erfaringer og strukturer kan være med til at påvirke oplevelser af relationen. Analysen har vist, at de to parter i venskabet indgår i relationen på baggrund af forskellige årsager, og at der er en særlig sympatiudveksling i venskabet, som bærer præg af en asymmetri. De frivillige handlede typisk ud fra et ønske om at hjælpe og gøre en forskel, mens de ukrainske deltagere ofte indgik i relationen som følge af en sårbar livssituation. Analysens resultater viste også, at relationen kan åbne op for forskellige sociale domæner, og at dette kan ske i det uformelle og i hverdagslige situationer, hvor der bliver åbnet døre op til forskellige dele af samfundet, herunder sprog, kultur, sociale netværk og hverdagsforståelse. I dette bliver det tydeligt at RKV udgør en social praksis der kan understøtte integration, ikke som et endegyldigt mål, men som noget der ske relationelt og i hverdagslivet.

Udover dette viste analysen, at relationen er præget af spændinger og asymmetrier. De frivillige oplevede ofte en følelsesmæssig ubalance, hvor deres rolle som ven og hjælper flyder sammen, og

hvor de står i et krydsfelt mellem personligt ansvar og sympatifølelser. Nogle af informanterne påtager sig mere ansvar end Røde Kors anbefaler, og her kæmper de også med at grænsedrage i relationen, og de emotionelle belastninger, der kommer som følge af det. Her viste analysen også, at de fleksible organisatoriske rammer for RKV, kan fungere som en frihed for de frivillige til at udvikle relationen efter eget behov, men at dette også kan gøre det sværere at grænsedrage og definere sin egen rolle i venskabet. Empirien viste også, at ukrainerne har en generel positiv oplevelse af relationen, hvilket kan forstås som en måde at navigere i en sårbar situation, hvor det kan være svært at udtrykke kritik og ambivalente følelser, fordi man ikke vil fremstå som utaknemlig. Analysen påpeger også, at alle informanterne stadig har kontakt, til trods for at den formelle rolle i Røde Kors var slut. Her bar nogle venskaber præg af et gensidigt 'normalt' venskab, mens andre venskaber udviklede sig som en social støtte, man kunne trække på, hvis der var behov.

Specialet understreger hvordan den færøske kontekst spiller en rolle, hvor det færøske samfunds tætte struktur med stærke familiære normer, betyder at det sociale liv fremstår som lukket overfor immigranter. Her kan de frivillige fungere som brobyggere ind i disse sociale domæner, men her viste analysen også, at de frivillige kan være prægede af disse normer. Flere af informanterne gav udtryk for tvivl i forhold til, hvordan de skulle navigere i sproglige og kulturelle barrierer, og hvor meget de skulle inddrage deres eget netværk i relationen. Her bliver det dialektiske forhold tydeligt: Venskabet formes også af den sociale kontekst det eksisterer i, men i relationen opstår der også nye forståelser. RKV viser sig dermed som en social praksis, hvor relationen mellem frivillig og deltager ikke kun handler om at hjælpe, men også om gensidig læring. Relationerne kan skabe nye forståelser og åbne adgang til sprog, kultur, sociale netværk og hverdagsmestring, men dette kræver følelsesmæssigt engagement, tålmodighed og en villighed til at anerkende forskelligheder og tvivl fra den frivillige. Civilsamfundsindsatser som Røde Kors Venner kan således skabe en arena for læring og forståelse på tværs af kulturer, og kan dermed også være udgangspunkt for forandring på et mere strukturelt niveau i det færøske samfund.

Litteraturliste:

OpenAI. (2025). *ChatGPT* (Maj 25 GPT-4.5) [Large language model].

Generativ AI er blevet brugt som hjælp til at oversætte citater fra færøsk til dansk, sproglige formuleringer, og som sparringspartner til at diskutere metodiske og teoretiske valg i specialet.

Ahmed, S. (2010). *The promise of happiness*. Duke University Press.

Antoft, R. H., & Salomonsen, H. (2007): Det kvalitative casestudium: introduktion til en forskningsstrategi, Syddansk Universitetsforlag.

Berger, R. (2013). Now I see it, now I don't: researcher's position and reflexivity in qualitative research. *Qualitative Research*, 15(2), 219-234. <https://doi.org/10.1177/1468794112468475>

Bloch, C. (2017). Candace Clark – sympati, emotionelle mikropolitikker, mikrohierarkier og solidaritet. I *Følelsernes sociologi*. (1. udgave udg.) Hans Reitzels Forlag. Sociologi Nr. 14.

Buch, A. (2017). Praksisteori og arbejdslivsforskning. *Tidsskrift for Arbejdsliv*, 19(4), 36–50. <https://doi.org/10.7146/tfa.v19i4.109051>

Bourdieu, P. (2007). *Den praktiske sans*. København: Reitzel.

Bryman, A. (2008) *Social research methods*. 3rd Edition, Oxford University Press., New York.

Clark, C. (2004): Emotional gifts and ‘You First’ Micropolitics: Niceness in Socioemotional Economy, I Anthony S.R. Manstead, Nico Fridja & Agneta Fischer (red.): Feelings and Emotions: The Amsterdam Symposium, Cambridge University Press.

Clark, C. (1997): *Misery and Company: Sympathy in Everyday Life*, University of Chicago Press.

Einarson, S. (2024, 8. november). Flyddi úr Ukraina - takksom fyri at uppihaldsloyvini verða longd. Lokaliseret d. 24. maj 2025 på: <https://kvf.fo/greinar/2024/11/08/flyddi-ur-ukraina-takksom-fyri-uppihaldsloyvini-verda-longd>

El Abassi, H. (2022, 17. maj). Integrationsrådet: Civilsamfundet kan hjælpe integrationen på en måde, myndighederne ikke er i stand til. Lokaliseret d. 24. maj 2025 på: <https://www.altinget.dk/civilsamfund/artikel/integrationsraadet-civilsamfundet-kan-hjaelpe-med-integration-paa-en-maade-som-myndighederne-ikke-er-i-stand-til>

Emerek, R. (2003). Integration – eller inklusion? Den danske diskussion om integration. AMID, Aalborg Universitet. https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/17431483/AMID_wp_31

Fisher, R. J. (1993). Social desirability bias and the validity of indirect questioning. *Journal of Consumer Research*, 20(2), 303–315. <https://doi.org/10.1086/209351>

Fíggjarmálaráðið (2025). Løgtingsfíggjarlógin fyri fíggjarárið 2025. <https://www.fmr.fo/fo/logir-og-reglur/figgjarlog/figgjarlog-2004-2025/figgjarlog-2025>

Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219-245. <https://doi.org/10.1177/1077800405284363>

Gaini, F. (2013). *Lessons of Islands: Place and Identity in the Faroe Islands*. ([1] ed.) Fróðskapur.
<https://www.pure.fo/en/publications/lessons-of-islands-place-and-identity-in-the-faroe-islands>

Garcés-Mascareñas, B. & Penninx, R. (2016) 'Chapter 2 – The Concept of Integration as an Analytical Tool and as a Policy Concept', in *Integration Processes and Policies in Europe Contexts, Levels and Actors*, Springer Open, pp. 11-30.

Grubb, A. (2023). Hvordan bliver man frivillig? I *Gør frivilligt arbejde samfundet bedre?* (1 udg.) Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

Hansen, H. (2024, 9. november). Uppstillaðir tilflytarar: "Vit eru partur av tykkum og hava nógv at bjóða". Lokaliseret d. 24. maj 2025 på: <https://kvf.fo/greinar/2024/11/09/uppstilladir-tilflytarar-vit-eru-partur-av-tykkum-og-hava-nogv-bjoda>

Hagstovan (2025, 28. april). Hagstovan: Arbeðsloysi. Lokaliseret på d. 27 maj 2025:
<https://hagstova.fo/fo/samfelag/arbeidi/arbeidsloysi>

Halkier, B. & Jensen I. (2008): Det sociale som performativitet – et praksisteoretisk perspektiv på analyse og metode, *Dansk Sociologi* Nr. 3 (19).

Harbo, LG. (2017) 'The Faroe Islands: Klaksvik Municipality', in Harbo, LG., Heleniak, T., & Hildestrand, ÅS. (Eds) *From migrants to workers Regional and local practices on integration of labour migrants and refugees in rural areas in the Nordic countries*, Nordregio, Working Paper 5, pp. 23-27. <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1129282/FULLTEXT01.pdf>

Hayfield, E. A., & Schug, M. (2019). 'It's Like They Have a Cognitive Map of Relations': Feeling Strange in a Small Island Community. *Journal of Intercultural Studies*, 40(4), 383–398.

<https://doi.org/10.1080/07256868.2019.1628719>

Henriksen, L.S. (2022): Det civile samfund. I Bent Greve, Jørgen Elm Larsen og Anja Jørgensen (red.): *Det danske samfund*. Kbh.: Hans Reitzels Forlag. S. 79-105.

Hochschild, A. (2004). The Commercialization of Intimate Life: Notes From Home and Work. (2004). *Capital & Class*, 28(2), 185-190. <https://doi.org/10.1177/030981680408300112>

Hochschild, A. (1983): *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*, University of California Press.

Hochschild, A. (1979): Emotion Work, Feeling Rules and Social Structure, *American Journal of Sociology*, Vol. 85, No. 3

Integrationslógin. (2024 nr. 146 frá 20/12/24). *Løgtingslóg um integrati3n*. Lokaliseret p1:

<https://www.logir.fo/Logtingslog/146-fra-20-12-2024-um-integration>

Jensen, F. (2024, 5. november). Leingja uppihaldsloyvi til ukrainsk fl3ttaf3lk til 2026. Lokaliseret d. 24 maj 2025 p1: <https://kvf.fo/greinar/2024/11/05/leingja-uppihaldsloyvi-til-ukrainsk-flottafolk-til-2026>

Jensen, M. K., Sommer, I. K., Flou, K., & Becker, J. B. (2023). Evaluering af Venner Viser Vej 2019–2022: Et partnerskab mellem R3de Kors og DRC Dansk Flygtningehj1lp, der matcher flygtninge med frivillige venner og venskabsfamilier. Als Research.

https://www.rodekors.dk/sites/rodekors.dk/files/2023-02/Evaluering%20af%20Venner%20Viser%20Vej%202019-22_Als%20Research.pdf

Jørgensen, A. B. (2024). Immigrant Integration into Associational Life in Western Europe. Aalborg University Open Publishing. <https://doi.org/10.54337/aau749594197>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015): *Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. 2. udgave, Hans Reitzels forlag. København.

La Cour, A. (2014). *Frivillighedens logik og dens politik: En analyse af den personrettede frivillige sociale indsats og statens frivillighedspolitik*. Nyt fra Samfundsvidenskaberne.

Lyby, L. (2017). Boganmeldelse: Samfundets systemer – et paradoksalt multivers. *Politik*, 20(1), 79–83.

Lynggaard, Bent (2020): Fem misforståelser om casestudiet. I *Kvalitative forskningsmetoder - en grundbog*. København: Hans Reitzels forlag. 3. udg. Pp. 621-651.

Løgðisráðið. (2024, juni 19). Uppskot til Lögtingslóg um integratióin [lovforslag]. Lokaliseret på: <https://www.lmr.fo/fo/kunning/uppskot-til-ummaelis/uppskot-til-loegtingslog-um-integration-proposal-for-a-new-integration-law>

Mealor, C. (2024). Kvinder i job: Mentoring for migranter i de nordiske lande – En undersøgelse af tre mentorprogrammer i Norge, Danmark og Finland. KVINFO. <https://kvinfo.dk/wp-content/uploads/2024/04/Kvinder-i-job-mentoring-for-migranter-i-de-nordiske-lande.pdf>

MEGD (2020). Sjálvbodna arbeiðið er gull vert. Lokaliseret d. 24 maj 2025 på:

<https://megd.fo/news/432/sjלבbodbna-arbeidid-er-gull-vert>

Mikkelsen, F. (2006). Indvandrere og civilsamfund: en forskningsoversigt vedrørende etniske minoriteters deltagelse i civilsamfundet samt kulturmødet mellem minoriteter og danskere på arbejdspladsen, i boligområder og i foreninger. AMID, Institut for Historie, Internationale Studier og Samfundsforhold, Aalborg Universitet. https://vbn.aau.dk/ws/files/17458337/AMID_wp_19

Miskovic, M. (2011). Welcome (Back) to the Old World: A Review of Peter Swanborn's Case Study Research: What, Why and How?. *The Qualitative Report*, 16(2), 617-

621. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2011.1079>

Official site of the Faroe Islands (u.d). Economy and business. Lokaliseret d. 24. Maj 2025 på:

<https://www.faroeislands.fo/economy-business/>

Perregaard, N. (2020). Børn og deres voksne venner: En etnografisk undersøgelse af Børns Voksenvenner som frivillig social praksis. Aalborg Universitetsforlag.

Plumridge, G., Redwood, S., Greenfield, S., Akhter, N., Chowdhury, R., Khalade, A., & Gill, P. (2012). Involving interpreters in research studies. *Journal of health services research & policy*, 17(3), 190–192. <https://doi.org/10.1258/JHSRP.2012.012003>

Prestá, A. (2024). Ukrainskir flóttar verða í Føroyum til mars 2026. Lokaliseret d. 24. Maj 2025 på:

<https://dagur.fo/ukrainskir-flottar-verda-i-foroyum-til-mars-2026>

Reyði Krossur Føroya (2024). Ársfrágreiðing 2024. Lokaliseret d. 25. maj 2025 på:

<https://redcross.fo/wp-content/uploads/2025/03/arsfragreiding-2024.pdf>

Reyði Krossur Føroya (2023). Ársfrágreiðing 2023. Lokaliseret d. 25. maj 2025 på:
<https://redcross.fo/wp-content/uploads/2024/09/arsfragreiding-2023.pdf>

Reyði Krossur Føroya (2021). Ársfrágreiðing 2021. Lokaliseret d. 25. maj 2025 på:
<https://redcross.fo/wp-content/uploads/2024/09/arsfragreiding-2021-endalig.pdf>

Schatzki, Theodore R. (2002). *The Site of the Social: A Philosophical Account of the Constitution of Social Life and Change*. University Park, PA: Pennsylvania State University Press.

Schatzi, Theodore R. (2019): *Social Change in a Material World*, Routledge Studies in Social and Political Thought.

Schatzki, Theodore R. (2001): *Practice Minded Orders*, i Schatzki, T.; KnorrCetina, K. & von Savigny, E. (red.): *The Practice Turn in Contemporary Theory*, London, Routledge

Schmidt, K. (2018). 'Practice theory': A critique. Copenhagen Business School, Denmark, and University of Siegen, Germany.

Seeberg, P. (2010). Indvandrere, integration og velfærdsstatens fremtid? Center for Mellemøststudier. Syddansk Universitet.

Skorini, H., Sølvará, H. A., & Albinus, H. V. B. (2022). Færøerne mellem religiøs vækkelse og sekularisering: En nordisk undtagelse bliver til. *Økonomi og Politik*, 1(2022), 88. https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/oep/files/2022/1_2022/1_2022_8.pdfcivilsamfund:

Tanggard, L. & Brinkmann, S. (2020): Interviewet: samtalen som forskningsmetode. I *Kvalitative forskningsmetoder - en grundbog*. København: Hans Reitzels forlag. 3. udg.

Temple, B., & Young, A. (2004). Qualitative Research and Translation Dilemmas. *Qualitative Research*, 4(2), 161-178. <https://doi.org/10.1177/1468794104044430>

Timmermans, S., & Tavory, I. (2012). Theory construction in qualitative research: From grounded theory to abductive analysis. *Sociological Theory*, 30(3), 167-186. <https://doi.org/10.1177/0735275112457914>

Útlendingastovan (u.d). Soleiðis virkar FAST TRACK. Lokaliseret d. 24. maj 2025 på:
<https://www.utlendingastovan.fo/fo/arbeidsloyvi/fast-track/soleidis-virkar-fast-track>

Wilken, L. (2020). Pierre Bourdieu: Den praktiske sans. *Tidsskrift for professionsstudier*, 16(30), 122-126. <https://tidsskrift.dk/tipro/issue/view/8584>

Yin, R.K. (2003) Case Study Research: Design and Methods. 3rd Edition, Sage, Thousand Oaks.